

Från hembygdsarbetet 1988 och 1989

Balingsta hembygdsförening

Balingsta hembygdsförening verkar i Balingsta församling inom Uppsala kommun. Föreningen hade under de aktuella åren ca 75 medlemmar. I Balingsta församling bor ca 300 människor. Vi saknar föreningsgård och har sedan föreningen bildades 1976 haft våra sammankomster i kyrkans församlingsgård. Vi hoppas emellertid att under 1991 få disponera den gamla skolan i Balingsta som föreningsgård.

S:a Hagunda ideella föreningar anordnar i augusti varje år "Kulturdagar på Wik". Varje år med ett särskilt tema, ex "Kommunikation och handel i S:a Hagunda". Två välbesökta dagar med utställningar och program. Arbetet med dessa kulturdagar initieras och leds av Balingsta hembygdsförening.

Föreningen har även, dock före 1988, renoverat kvarndammen vid Wiks kvarn med hjälp av kulturpengar och frivillig arbetskraft. Ett gammalt korsvirkeshus på skolgården, lärarens "matrum", vårdas fortlöpande av vår förening. En studiecirkel i föreningen har givit ut "Smior i Balingsta".

Balingsta hembygdsförening inledde sin programverksamhet 1988 med årsmöte med sång och musik av Karin Fahlgren samt en presentation av en fotoutställning om S:a Hagunda gjord av fotografen Lilja. Därefter följde valborgsmässofirande på Wik, hembygdens dag, växtbytdag med Maj-Lis Pettersson, hållristningsvandring i Boglösa, utflykt till Stiernsunds bruk, resa till Tärnsjö, potatisfest där Håkan Åberg berättade om alternativ odling, miljöfrågor med kåseri av Marianne Bergström-Risberg, Knutsfest med medverkan av musiklinjen vid Wik samt som sista programpunkt körsång av Arioso på Wiks slott. Styrelsen har under året sammanträtt fyra gånger.

1989 års programverksamhet inleddes som tidigare med årsmöte där Sven Kihlén berättade om smeder i Bergslagen. Sedan följde Valborgsmässofirande på Wik, utflykt till Dalkarlskärret med Håkan Åberg som ledare, visning av Thomas Lagerström av träd och buskar i Universitetsparken, föredrag av Thorbjörn Fäldt som visade bilder

och berättade om en resa genom indianterritorier i USA, föredrag av P O Widell som berättade och visade film om sitt liv som motcrossförare världen runt, föredrag av Mark Nordlinder om seder och bruk vid jul, knutsfest, samt slutligen stormöte i gamla skolan om gamla skolan. Styrelsen har sammanträtt sex gånger.

Sven Kihlén/Anja Agelind

Björklinge hembygdsförening

1988

Hembygdsföreningens evenemang under år 1988 var densamma som tidigare år och traditionsenligt utformade. En nyhet för året var en träff för nyinflyttade i Ramsjöområdet. Gamla björklingebor, som är "barnfödda" på området, ställde upp och berättade om händelser som inträffat och om hur området såg ut innan villabebyggelsen kom till stånd. Foton och kartor cirkulerade och det blev en trivsamt kväll.

Efter årsstämman sedanliga förhandlingar berättade förre skoldirektören i Uppsala, Karl Söderberg, om sin barndoms skola i en by i Dalarna. Många åhörare hakade på och berättade egna skolminnen. En utställning var anordnad av skolmaterial, som använts i Björklinge skolor under de första årtiondena av 1900-talet.

Kyrkstigsvandringen mellan Kättsbo och Lagmansbo gick den 24 maj i kyligt och

småregnigt väder. Därför måste den sedvanliga friluftsgudstjänsten, som följer omedelbart efter vandringen, förläggas inomhus i Forsby bygdegård. Forsby rote bjöd alla i den fullsatta bygdegården på kaffe. En tipsrunda med frågor på gamla föremål var anordnad.

Valborgsmässoaftonen firades som vanligt vid Sandviken med en liten kase vid stranden av Långsjön. Kyrkokören sjöng vårsånger under ledning av kantor Leif Hall och föreningens ordförande Bror R Eriksson höll talet till våren. Föreningen har varje år inbjudit tätortens innevånare att lämna brännbart trädgårdsavfall till en gemensam kase på en plats, som anvisats av kommunen. Denna kase har alltid tänts efter programmet vid Långsjön. För varje år har kasen blivit allt större och visat sig innehålla tonvis med långt ifrån brännbart material, från järnsängar till cementstolpar. Detta år innehöll den också en stor mängd plast och kemikalier, som avgav giftiga förbränningsgaser. Och då närboende villaägare klagade beslöt föreningen att den "stora kassen" brunnit för sista gången i hembygdsföreningens regi.

Björklingedagen i juni, som alltid börjar med friluftsgudstjänst i prästgårdens park, hade mjökhantering som tema. Efter kyrkkaffet i Forsamlingshemmet visade ingenjör Håkan Edwall, Falun, bilder och berättade om separatorns historia och om forna tiders mjölkhusållning. I museet följdes föredraget upp med separering av mjölk och kärning av smör. I museet förekom också andra aktiviteter som bandvävning, tångondulering i damfriseringen och undervisning i

Från Björklingedagen 1988. Greta Edlund ältar det nykärnade smöret. Åskådarna bjöds sedan att smaka.

Foto Gunnar Lager.

konsten att skriva med stålpena och bläck i skolsalen. Ute på gården demonstrerades hur man spräckte sten med kilar och borr på gammalt sätt.

Föreningens bussutflykt gick till Hargs bruk 1 oktober. Där guidade Östhammars kulturchef Ann-Charlott Ljungholm. Medhavd matsäck åts i Knutby Gammelgård efter besök i den vackra medeltidskyrkan. Friktdagsman Erik Grebäck guidade där och i Vällnora och Bennebols bruk, som blev resans sista anhalt.

Vid höstträffen i Församlingshemmet berättade Erik Wallström och Hans Lindström, Bälinge, om sina strövtåg i Bälinges marker på jakt efter övergivna vägar, vägstenar och nu försvunnen bebyggelse. Efter kaffet berättade en röst som för alltid är borta — Maja Andersson f 1895 d 1981 — på ett inspelat band om sin barndom i Källbo och Åmyra.

Museet höll öppet juni–augusti på onsdagkvällar och söndagar. Ett fyrtiotal med-

lemmar ställde upp som vakter. Antalet besök i museet var under året ca 600.

Vid årsskiftet 1988/89 var 1022 foton registrerade i fotoarkivet. Medlemsantalet i föreningen var 183. Ragnar Andersson hade även detta år sammanställt ett album med pressklipp från Björklingebygden.

Årsskriften Björklinge förr och nu 1988 hade som tema Björklinges skolhistoria. Medlemmar ur Gås-Andersbygdens spelmannslag ställer alltid upp vid föreningens olika evenemang, särskilt vid årsstämman, på björklingedagen och vid höstträffen och sprider feststämning med sin musik och sin spelmannsglädje. För kaffeserveringen, som är minst lika viktig för trivseln som musiken, svarar fyra värdinnelag som tjänstgör i turordning.

1989

Vid årsslutet 1989 hade medlemsantalet växt till jämna 200. Föreningens sammankomster under året har rönt stort intresse

och samlat många deltagare. I föreningen finns en fast kärna av medlemmar, som alltid ställer upp när någonting måste uträttas inom föreningen och som inte drar sig för något slag av arbete. Och uppgifter saknas sannerligen inte. Museet är stort och föremålens antal växer. Varje föremål som skänks måste tas om hand, vårdas och registreras och lokalerna städas.

Museet har inte hållit öppet regelbundet under sommaren utan visats efter överenskommelse. Besöksantalet har varit 700. Vävstugan i det fd stallet intill museibyggnaden har liksom föregående år varit utthyrd till Vuxenskolan. I aktivitetsrummet intill vävstugan finns en extra bred vävstol. Den har utnyttjats flitigt, inte bara av föreningens egna medlemmar. Åtskilliga breda trasmattor har vävts där. Rummet är flitigt utnyttjat till olika sammankomster, styrelsemöten, studiecirklar och andra träffar.

I bokhyllan i aktivitetsrummet står bl a fotoarkivets pärmar med gamla och nytagna foton från björklingebygden. Antalet registrerade foton är 1185. Där står också Ragnar Anderssons pressklippsalbum, det senaste med årtalet 1989. Pressklippen, som finns i album från 1956, har blivit flitigt utnyttjade under åren bl a av skolan till forskning i bygdens historia. De finns tillgängliga i kopia på sockenbiblioteket och naturligtvis också i original i allaktivitetsrummet.

Under året har två byggnader av timmer flyttats fram till museet. Den ena är klockarens matbod, som en gång stod på skolgården. Den lyftes upp på kraftiga medar, boden vägde 7 ton, och släpades över E4 till sin nuvarande plats. Den andra byggnaden är

en smedja. Den kommer från Rotskär i Tierps socken vid sjön Tämnaren helt nära gränsen till Björklinge. Smedjan har fungerat som verkstad för den flottning som pågick på Tämnaren in på 1950-talet. Den monterades ned stock för stock och återuppbbyggdes i sitt gamla skick intill museet.

Programmen under året har i övrigt följt det sedvanliga mönstret. Årsstämman förde sig till en hyllning och ett tack till prosten Lars Ridderstedt, som med detta år avgår från sitt ämbete med pension. Han höll "högtidstalet", en sammanfattning av sina 17 år i Björklinge under titeln "Levande landsbygd blir växande tätort". Gunnar Lager hade gjort en fotoutställning under mottot "Med prosten i centrum".

Valborgsmässoaftonen vid Sandviken var stämningsfull med brasa vid Långsjöns strand. Lars Ridderstedt höll talet till våren och kyrkokören sjöng vårsånger.

Kyrkstigsvandringen genom allmänningsskogen gick 29 maj. Vid friluftsgudstjänsten i Lagmansbo hage hade officianten, Lars Ridderstedt, fyra dop att förrätta. Forsbyroten bjöd traditionsenligt på kaffe. En tipsrunda var anordnad, där det gällde att känna igen tio olika träslag.

Björklingedagen hade mottot "Att leva och arbeta med trä". Intendenten vid Dalarnas museum Klas Håkan Landström berättade i Församlingshemmet efter kyrkkaffet om dendrokronologi. I museet demonstrerades näverarbete, tillverkning av björkvispar och svarvning. Största intresset tilldrog sig Mälarskogs inbjudan till öppet hus i Nyby såg.

Bussutflykten gick till Upplands nordöst-

ra hörn. Föreningen hade "lyckats" pricka in en kall och blåsig dag mitt i en annars ovanligt mild och solig höst. Det glada humöret var det dock inget fel på. Första anhalt var Hållnäs museum med sina förnämliga samlingar av ålderdomliga redskap för fiske och självhushåll. Vid Fågelsundet blåste det full storm och den utlovade försäljningen av nyfångad och rökt fisk gick om intet. Stor kommers blev det istället i Granskärs tomatodling. Efter lunch på Karlholms värdshus besöktes den unika lanca-shiresmedjan. Sista anhalten blev Strömsbergs 1700-talsbruk.

Vid hösträffen 8 nov berättade Gun Wallström om alla turerna kring föreningens förvärv av Rotskärrsmedjan — den är skänkt av skogsbolaget Stora. Gunnar Lager visade foton från årets verksamhet i föreningen. Torbjörn Norman berättade med hjälp av overhead om släktforskarföreningens cirkel "Södervissjö mossar". En röst som tystnat, Anna Wessman f 1890 d 1982, berättade på ett band inspelat 1979 om sin barndom i seklets början. Spelmansmusik av medlemmar ur Gås-Andersbygdens spelmannslag och kaffe med hembakat bröd gav värme åt träffen, som hade samlat omkring 60 medlemmar.

Ur innehållet i årsskriften Björklinge förr och nu 1989 kan nämnas Magnus Åstrands artiklar om Björklinge kyrkogård, gravskicket genom tiderna och "Anteckningar och minnen från min över sextioåriga kontakt med Björklinge församling och kyrka". Vidare har en svenskamerikan, Gösta Ericksson, Lakewood New Jersey, USA, berättat barndomsminnen från Björklinge

åren 1908–1914. Ett märkligt kvinnoöde från 1840-talets Björklinge har Sonja Eriksson, Läby, letat fram i Norunda häradsrätts protokoll. Artikelns har hon kallat "Anna Persdotter och hennes tjuvaktiga familj. En rättshistoria från Björklinge och Ärentuna socknar 1846."

Gun Wallström

Boglösa Hembygdsförening

Från Boglösa Hembygdsförening under 1988 kan följande rapporteras. Årsmöte hölls den 27 mars under medverkan av kulturskribenten fil kand Sigrid Kahle, Utmyrby som länge levt i muslimska länder och som berättade om islam.

Tillsammans med Vallby hem och samhälle firade föreningen Svenska Flaggans dag. I samband med detta anlände från Lagunda hembygdsförening budkaveln "Hela Sverige skall leva". Vår förening förde sedan på midsommaraftonen budkavlen vidare till Sparrsätra-Bred.

Årets sommarresa genomfördes i idealiskt väder och gick till Aspånäs gårdskyrka i Östervåla, Högbo bruk och dess textilmuseum och till skalden Erik Axel Karlfedts födelsehem i Karlbo vid Krylbo.

Vid invigningen av Enköpings naturskyddsförenings naturreservatet i Hemsta stod vår förening för kaffeserveringen.

Tillsammans med Villberga hembygdsförening var på våren ordnat med en vandring vid Sisshammarsviken och dess omgivning-

*Eva Lindahl, Grillby, berättar för en internationell besöksgrupp om hällristningarna i Rickeby.
Foto Henry Emanuelsson.*

ar där man funnit rester av en medeltida mälarhus. Tillsammans med Villberga företogs också på hösten en resa till Statens Historiska Museum för att bese utställningen Forntid i vägen.

Hällristningsgården har med medlemmarnas hjälp hållits öppen lördagar och söndagar under tiden 1 juni–15 september. Genom ett samarbete med Enköpings kommun har gården under juli månad kunnat hållas öppen också övriga veckodagar. Under 1988 uppgick besöksiffran till 1 928, vilket är en nedgång från föregående år, beroende på färre skolgrupper. Besökare av främmande nation har varit 134.

Sommarens hällristningsvandring var förlagd till Hemstaområdet och samlade trots regn ett 30-tal deltagare. Vandringen i

lyftsken den 4 september gynnades av månsken samt ett ljumt och skönt väder och hade ett 40-tal deltagare.

Den 14 september besöktes Hällristningsgården och stora Rickebyhällen av det i Stockholm samlade internationella symposiet ICAHM med 70 deltagare från 41 länder. Bland deltagarna märktes riksantikvarie Margareta Biörnstad samt doc Björn Ambrosiani och David Damell från Statens Historiska Museum.

Föreningen genomförde också ett traditionsenligt luciafirande.

1989 präglades mycket av iordningsstället av Jan Fridegårds minnesstuga i Gåde.

Området kring stugan finputsades och skyltades, fotografier och texter till informa-

tionsutställningen togs fram, förstorades och monterades. En skrift på 40 sidor benämnd Jan Fridegårds barfotamarker producerades i 1 000 ex med bistånd av Sparbanken i Enköping. Söndagen den 11 juni invigdes så minnesstugan av landshövding Hans Alsén, vidare förekom då ett omväxlande program med flera anföranden samt sång och musik. Drygt 200 personer hade samlats och arrangemanget blev väl uppmärksammat i pressen.

Den 28 juni var ordnat med en vandring till gamla torp och husgrunder i Uppmyrby med ca 20 deltagare.

Årets sommarresa företogs i form av en båtturen på Mälaren. M/S Denena förde ca 50 resenärer till Mariefred och Gripsholm och på hemvägen togs leden förbi Mälsåkers slott.

Hällristningsgården har hållits öppen i samma omfattning som tidigare. Besökare från främmande nation ökar. Främst från centraleuropa, men besökare finns också från Amerika, Australien och även Kina. I besöksboken hittas fler uppskattande omdömen. Ett par svenskar har utropat: "Vilket museum. Vilken överraskning" och en besökare från Frankrike har noterat: "Very good museum".

Vid årsmötet medverkade Ena Vis AB samt visades ett nytt bildband om författaren Jan Fridegård. Luciafirande under medverkan av musikerna Taimi Johansson och Erik Strand avslutade verksamhetsåret.

Föreningen hade vid 1989 års slut 169 medlemmar.

Henry Emanuelsson

Danmarks Hembygdsförening

Under 1988 inledde Danmarks Hembygdsförening arbetet med att rusta runstenarna inom socknen. Det finns numera tio stenar, placerade där vägar förr gick fram, både till lands och vatten. Vattenleden Långhundraleden passerar socknen mot Lagga och vidare söderut, och gamla landsvägar går söderut förbi Mora stenar och österut mot Funbo. Första stenen som fick en ansiktslyftning var U947 vid Berga, Falebro. Sedan kom turen till två stenar vid Vedyxa, dels den som står långt ute på åkern (U957 Vedyxa Viggeby), dels den sten som kanske är socknens märkligaste, U956 Vedyxa, strax intill Almungevägen.

Den har formen av en stol och har ristats av Åsmund Kåresson. Den har legat omkull i leran länge och avbildas så av Bureus och senare forskare. Men 18 maj 1988 restes den på nytt i ett dramatiskt lyft under överinseende av riksantikvarieämbetets Karl-Gustav ("Uttas") Eliasson. Det visade sig finnas en spricka mellan "sitsen" och "ryggstödet", och risken var stor att stenen skulle brista. Men med hjälp av markägaren, Niklas Danielsson i traktorn, pappa Stig och föreningsfolk klarades lyftet. Samtliga stenar som rustats har fått texten ifylld av Marit Åhlén från riksantikvarieämbetet.

Föreningen har under både 1988 och -89 använt mycken tid och möda för att försvara natur- och kulturvärden mot ett antal planer från Uppsala kommun. Vid årsmötet 1988 ordnades också en utfrågning ("Danmark år 2000") av politiker och planerare. Vid andra möten medverkade bl a förste ar-

*Ovan: Det dramatiska lyftet av Vedyxastenen förbereds.
En spricka mitt i stenen gjorde jobbet riskfyllt.*

Foto Sven Berglund.

*Vänster: Och så här vacker blev Åsmunds sten i färdigt
skick. Sekr. Sven Berglund som energiskt drivit upprust-
ningsarbete ser nöjd på resultatet.*

Foto Gunnar Olsson.

kivarie Wolter Ehn och författaren Margareta Ekarv. Socknens kyrkoherde Tomas Anderman har skrivit en liten bok om runstenarna. Den blev klar 1988.

Vid vårt årsmöte i februari 1989 medverkade Håkan Liby från Upplandsmuseet. Många kom i folkdräkt. Under ett annat möte medverkade prof Bo Gräslund som berättade om Långhundraleden. Våren 1989 visade det sig att föreningen hade svårt att ekonomiskt klara den avslutande upprustningen av runtenarna. Till vår glädje hjälpte direktör Anders Wall till med ett generöst bidrag, och arbetet kunde slutföras. Därmed har både kommunalnämnden och Anders Wall bidragit till kostnaderna. Under hela tiden från bildandet i november 1986 har en livlig cirkelverksamhet förekommit. Vid vintertinget 1989 fick vi Disa Gilles pris, vilket glädde oss mycket. Vidhängande penningsumma användes till att bjuda medlemmarna på en vårutflykt till hållristningarna i Boglösa.

Under året fullbordades i föreningens regi en mycket välgjord friluftskarta över Danmarks kommundel med omnejd, detta med stöd av kommunens naturvårdsförvaltning. Genom rustningarna av runstenarna i Falebro, Myrby, Säby och t o m ett litet fragment i Villinge är nu alla våra runstenar i förstklassigt skick. Glädjande nog har vår "drive" för runstenar smittat av sig till flera grannsocknar.

Gunnar Olsson

Dannemora Hembygdsförening

Föreningen bildades 1944 och upptar Dannemora, Film och Morkarla socknar. Medlemsantalet är 375 st.

De senaste 5 åren har föreningen energiskt arbetat med att i första hand rädda Dannemora gruvors 500 åriga historia då nu gruvan är nedläggningshotad.

Vid Dannemora gruvor har föreningen flyttat fram ett s k vändkors från 1700-talet till en mera lättillgänglig plats för besökare. Vändkorset är en detalj som ingick i konstgången för vattenlänsning ur gruvorna.

Vid hembygdsgården har det nyligen dityttade huset fått en varsam upprustning med en murad bakugn som provbakats.

Ett stenåldersfynd i form av en stockbåt har gjorts i Botby i Morkarla. Föreningen har tillvaratagit fyndet. Hembygdsföreningen anordnar guidade vandringar vid Dannemora gruvor och bussturer på bruksskogen samt informerar om Dannemora-malmen och skogens betydelse för det eftertraktade vallonjärnet. Föreningens största evenemang är Dannemora marknad som ökar år efter år.

Lilla midsommarafton där Radio Uppland deltar är upptakten till midsommarfirandet i bygden.

Vid Österbydagen i slutet av augusti deltar hembygdsföreningen med olika aktiviteter.

Andra evenemang är lilla julafton och vintermöte i februari. Ekumeniska möten och nationaldagen firas vid hembygdsgården. Under månaderna maj t o m augusti serveras kaffe med hembakat bröd lördagar och söndagar.

Föreningen utger fr o m år 1988 en bygdetidning som på olika områden belyser bygdens historia.

Dannemora hembygdsförening kan glädjas över ett gott idiellet arbete av sina medlemmar.

Tore Blom

Friluftsgården Gammelhus

Friluftsgården Gammelhus fester och aktiviteter har under 1988 omfattat julgransfest på trettondagen, midsommarfest, dansafton med "Lill-Bengts" och Åkerbypojkarna där behållningen gick till musikpaviljongen, Dan Anderssonafton med Bo Bergqvist samt litteraturafton med Ebbe Schön.

I samband med ett samkväm på Kvarngården överlämnade konstnären Ragnar Johansson, Uppsala, tre oljemålningar till Gammelhus. Ett motiv från Funäsdalens fjällvärld, ett porträtt av Jan Friedegård och ett porträtt av Björn-Erik Höijer.

Nya tak av tegelliknande plåt har lagts på Fyran, Nordanvik och kaffestugan. Taktegel har inköpts till Kvarngården. För det sistnämnda arbetet har anslag erhållits från kommunen med begärda 53 000 kronor. Ny elspis har inköpts till Nordanvik 4 där också en omdisponering av köksinredningen gjorts. Nya sängar med sängutrustning har köpts till Hargstugan, Sjöstugan och 4-an B. Vidare har takfläktar inköpts och uppmon-

terats på Kvarngården. Alla fönster har tätats på Kvarngården vid "kollektiv samling" den 8 augusti.

En rad beslut har fattats i arbetsutskottet bl a har medgivande lämnats för tillbyggnad av bostadshus i kv Delfinen 1 intill vår gräns på Gammelhus, uppförandet av ett bostadshus på fastigheten Östhammar 4:19. Vidare har överläggningar hållits angående dansaftnar på Gammelhus, naturstig, "ugglejakt" m m vid Klackskärs camping.

Samtliga stuglägenheter har varit uthyrda hel säsong 1 maj-30 september. Kvarngården har varit uthyrd vid 44 tillfällen och utnyttjats för egen verksamhet vid 9 tillfällen. Söderbergiska gården har utnyttjats för egen verksamhet.

Studiebesök med visning och presentation av anläggningarna vid Gammelhus och Söderbergiska gården har skett vid 11 tillfällen.

1989 års fester och aktiviteter vid friluftsgården Gammelhus har omfattat trettondagsfest, midsommarfest och höstfest samt försäljning av tombolalotter vid marknaderna och julslytningen.

Erik Jansson har tillverkat och skänkt tre stycken modeller av segelfartyg till Söderbergiska gården och Gammelhus.

Efter vinterstormarna gjordes ett omfattande huggningsarbete. Timret sågades vid Sandika och virket har lagrats efter torkning. Karl-Erik, Lars Mattsson och Rune jobbade med detta. Nytt taktegel har lagts på Kvarngårdens östra sida. Karl-Erik, Lars M., Freddy Edin, Lars H., Börje, Sven Fröman och Rune slet hårt under en vecka. Hedvig svarade för hushållet. Avvecklingen

av golfbanorna har påbörjats. I samband därmed har cementplattorna tillvaratagits och lagts på terrasserna vid Kvarngården. Freddy Edin med traktor, Karl-Erik, Lars M., Sven Fröman och Rune klarade detta. Omklädnings av stolar och soffor har gjorts på Kvarngården. En omdisponering av köksinredning, nya el-spisar och nya sängar har skett i Nordanvik 1 och 4:an A. Lägenheten 4:an D har tapetserats och målats. Samtliga fönster i Nordanvik och Fyran har skrapats, kittats och målats. Vidare har området runt "Ankaret" röjts och reparationen av "Ankaret" pågår. Till sist har ytterligare utfyllnad av entreparkeringen skett.

Samtliga stuglägenheter har varit uthyrda för hel säsong, 1 maj–30 september. Kvarngården har varit uthyrd vid 35 tillfällen och utnyttjats för egen verksamhet vid 8 tillfällen. Söderbergska gården har uthyrt vid 3 tillfällen och utnyttjats för egen verksamhet vid 6 tillfällen.

Rune Svensson

Frösåkers Hembygdsförening

Frösåkers Hembygdsförening bildades 1925. Initiativtagare och drivande kraft var från starten och under många år handlanden Tor Schram. 1925 inköpte föreningen Frösåkers gamla tingshus och återuppförde detsamma på sin nuvarande plats i Hembygdsparken. Ytterligare åtta byggnader har under årens lopp återuppförts inom området. De flesta från slutet av 1700-talet eller början av 1800-talet. Sju av dem har stått i Östhammars gamla centrum och räddats

kvar till eftervärlden vid saneringar av stadens kärna.

Det gamla tingshuset utgör numera föreningens huvudmuseum. Bland de övriga byggnaderna kan nämnas Svarvarboden som är en helt autentisk gammal verkstad likaså Skomakarstugan som ända in på 1960-talet varit verkstad och bostad. Garvargården ett gammalt borgarhem med textiltställning på övre våningen är värt ett besök. Löflingska gården är ett moderniserat 1800-talshus som möjliggör att föreningen även vintertid kan bedriva sin verksamhet. Gården uthyres även till studiecirkel och olika sammankomster.

Nu planerar föreningen att ta emot en gammal Östhammarsraritet en fotoateljé. I den skall bl a Josef Edlundhs unika fotoutrustning visas. Föreningen räknar också med att använda ateljén för utställningar av varierande art.

Hembygdsgården har blivit en träffpunkt för många Östhammarsbor som kommer för att se hur folk levde förr, intresset härför tycks bli starkare för varje år.

Gör Hembygdsföreningen något mer än vårdar byggnader och föremål? Naturligtvis är svaret ja på den frågan. På Hembygdsgården firas sedan många år Nationaldagen likaså är Midsommardagens friluftsgudstjänst en gammal tradition. Svenska kyrkan, Missionsförsamlingen och föreningar ordnar på sommarkvällen friluftsgudstjänster och stugmöten. Föreningen anordnar stadsvandringar som avslutas med kaffeservering och visningar av hembygdsgårdens samlingar. Till Hembygdens dag som arrangeras tillsammans med Folkdansgillet kommer år-

ligen folk från hela bygden för att se gamla hantverk, lyssna till spelmansmusik och se folkdansuppvisningar.

Vintertid planeras för att i bild och ord ge glimtar från Östhammar under olika årtionden.

Bengt Löfstrand

Gamla Upsala Hembygdsförening

Gamla Upsala Hembygdsförening har på olika sätt varit aktiv i sin hembygd. Vi vill på detta sätt presentera våra aktiviteter.

1988 anordnade föreningen två studiecirklar: "Vårt Uppsala", cirkel med olika besök i Uppsala med dess intressanta byggnader och personligheter genom tiderna. Kursen drevs i samarbete med Österledskyrkan i G:la Uppsala. Kursledare Bengt Tammergård. "Våra gårdar", cirkel som undersöker ägande och brukningsenheterna på gårdarna i vår hembygd. Detta är en LRF-kurs. Cirkeln "Våra Gårdar" är grunden till bildandet av G:la Upsala Hembygdsförening 22 maj 1986. Kursledare Christina Aronsson.

Föreningen hade friluftsandakt på Valsgårde i samarbete med G:la Uppsala församling och Österledskyrkan.

Gamla Upsalaspelet uppfördes första gången under ett vänortsmöte mellan de nordiska länderna 1987. 1988 tillfrågades åter Hembygdsföreningen om vi ville hjälpa till. Sykunniga damer samlades och alla kläder gick igenom. Detta var ett mycket stort

arbete, men det var en rolig och härlig gemenskap mellan alla åldrar. Hästthagar färdigställdes till en del av spelets hästar. Föreningen bistod också med statister, vaktpersonal och påkläderskor. Alla arbetade inspirerade och nya vänskapsband knöts.

Gamla Upsala Bygdedag hölls den 28/8 1988 med bl.a. metartävling, hantverksutställning, folkdansuppvisning och monolog av Steffan Vårdsäter.

Föreningen erhöll under året f. borstbindare Simon Lindqvists borstbindrimaterial. Dessutom skänkte Erik Ekman en gammal kvarnsten. Äldre kartor och vykort ingår också i samlingarna. Föreningen började nu söka lokal för arkivt och skänkt material.

Ordförande Sigurd Gustafsson, kassör Sven-Arne Almlöf, sekreterare Christina Aronsson.

1989 anordnade föreningen tre studiecirkelar: "Lära känna Uppsala", tillsammans med Österledskyrkan och med kursledare Bengt Tammergård, Dokumentationskursen "Våra Gårdar" LRF-kurs, kursledare Christina Aronsson. Halmarbetskurs i Storröta, kursledare Kerstin Edling.

Aktiviteter under året: Den 9 juni Påvebesök, 17-21/6 Gamla Upsalaspelet, 9/8 Hembygdsdag och 12/11 Stockholmsresa.

Påvebesöket blev för G:la Upsala hembygdsförening en mycket stor händelse. Föreningen ställde upp och hedrade påven med sin närvaro. En del av gamla Upsalaspelet uppfördes och föreningsmedlemmar ställde upp som statister.

Gamla Upsala hembygdsdag har blivit en tradition. Hantverksutställningen var mycket sevärd. Där visades en mängd slöjd-

alster, bl.a. porslinsmålning, sömnad, broderi, vävning, keramik, smide och olika sorters konst.

Christina Aronsson

Gräsö hembygdsförening

Åren 1988 och 1989 var de 4:e och 5:e åren i Gräsö Hembygdsförenings historia. Styrelsen bestod av 7 ordinarie och 3 adjungerande ledamöter som ägnade nästan varje ledig stund åt att försöka förverkliga den unga föreningens ambitioner.

Den röda tråden i vår verksamhet var att samla in, dokumentera, arkivera och sammanställa allt slags material som hade med öns historia att göra. Vi besökte gårdarna på Gräsön, gjorde bandinspelningar, tog fotografier och lånade vad som fanns av foton och gamla handlingar för kopiering. Dessutom besökte vi olika offentliga arkiv för att leta fram material som handlade om ön.

Meningen med det hela var inte bara att samla på oss kunskap, utan också att förmedla den på ett sätt som kunde skapa ett ökat allmänt intresse för hembygdens historia och en vidgad syn på det existensiella livsrum som vi människor lever i.

Vi bearbetade därför fortlöpande det material vi fann och gav ut det i vår Gräsöhistoriska skriftserie där de första numren utkom redan 1987. Under 1988 och 1989 gav vi ut "Gräsöborna under lagen" i två delar, "Båtsmansmordet" samt "Slärjeuddstvissten".

Intresset för dessa skrifter var stort och vårt medlemsantal ökade stadigt. Vid utgången av 1989 hade vi över 300 medlemmar av ca 650 fastboende inom socknen.

Vi hade från början inga musei-ambitioner, eftersom vi ansåg att äldre föremål i första hand borde vara kvar och förvaras i sin naturliga miljö, dvs i den ursprungliga gården. Vår uppgift borde vara att öppna människors ögon för deras affektionsvärde, och på detta sätt få dem att själva vårda sådana artefakter.

Därmed trodde vi oss också ha sluppit ifrån den ekonomiskt betungande uppgiften att bygga upp en hembygdsgård med alla de fasta kostnader en sådan kräver.

Ett ålderstiget hus i Söderboda, Janjansbrygghuset fick oss dock att ändra dessa planer. Det var det äldsta i ursprungligt skick bevarade huset i byn och valet stod mellan att det brändes ned eller togs omhand av hembygdsföreningen. Under åren 1988 och 1989 måste mycket av vår tid användas till förhandlingar om denna byggnad både lokalt och på det kommunala planet. Resultatet blev att vi tog på oss att flytta och ställa upp huset i ursprungligt skick. Vi föresatte oss då också att byggnaden skulle utgöra kärnan i en "levande" hembygdsgård, ett centrum för kultur och gemenskap. Arbetet med att dokumentera huset och den tomt vi slutligen fick att sätta upp det på tog upp en stor del av vår tid 1988–1989. Våra ekonomiska bekymmer blev därmed också allt mer påtagliga.

1989 blev följaktligen ett år för ekonomisk konsolidering.

Under 1987 och 1988 hade vi haft olika

2-dagarsutställningar i Gräsö skola inriktade på att belysa Gräsöns historia. 1988 hette utställningen "Nytto- och konsthantverk på Gräsön" men 1989 fick vi av ekonomiska skäl lov att i stället satsa på en loppmarknad av stort format. Vi har dock under dessa båda år lyckats i våra föresatser att ge ut vårt medlemsblad "Gräsöbulletinen" och två skrifter/år samtidigt som vi anordnat utställning, tipsrundor och diverse utflykter bl.a till järnåldersgravarna nordost om Gräsö gård, Muskaregrund, Sladdarön och skrevträsket, samt varje år deltagit i Öregrunds oktobermarknad.

Och kanske börjar vi nu äntligen upptäcka att vår verksamhet har satt vissa spår i många orsbors sätt att tänka och handla.

Vad som nu ligger närmast för handen och som skall bli ett led i vår framtida verksamhet är en kulturhistorisk satsning på miljöfrågorna.

Mats Törnqvist

Husby-Långhundra hembygdsförening

1988 och 1989 har präglats av livlig verksamhet såväl av traditionellt slag som av viss förnyelse och utökning.

Fortfarande är vår stora socken ren landsbygd utan någon egentlig tätortsbebyggelse. ytan är 78,9 km² varav ca 60% är skog och ca 25% är åkermark. Totala invånarantalet är ungefär 950 personer men bl a närheten till Arlanda, och därmed hela världen, gör

att inflyttningen ökat märkbart de senaste åren.

Föreningens medlemsantal var ca 275 personer som erlagt avgift. Oftast är det 20–50 personer som deltagit i de olika aktiviteterna. Naturligtvis kommer det betydligt fler till valborgsmässoelden vid Hjälmssta, källdrickningen på Trefaldighetsaftonen vid Ulleräng och familjefesten på midsommardagen invid Karlshäll. Detta är glädjande ty det är utan tvekan lotterier och servering under familjefesten som klarar föreningens ekonomi. I samband med 1989 års midsommar firade föreningen 30-årsjubileum varvid högtidstalet hölls av Gustaf Söderblom.

Föreningen fick vid Vintertinget den 31 januari 1988 mottaga den fina utmärkelsen Disa Gilles pris för berömligt hembygdsarbete.

Bland de nya arrangemangen är det föreläsningarna av skilda slag som visat sig locka mycket folk. Vid två tillfällen så många att det av utrymmesskäl blev nödvändigt att hyra bygdegården Blå Wingen. Ena gången var då professor Birgit Arrhenius sammanfattade två år av Stockholms Universitets seminariegrävningar vid en av socknens storhögar, Gullhögen, där man gjort sensationella fynd. Bl a har en ovanlig gravgömma från vikingatid påträffas "lerinpackad" i en betydligt äldre och större grav, som i sin konstruktion ännu ej har någon känd motsvarighet.

Arbetsgrupperna strävar vidare. Exempelvis genom att med banspelare dokumentera vad de äldre minnesgoda, som alltid bott i socknen, har att berätta. Även inventering av "små" namn på backar, ängar,

*På en berghäll intill den forna segel-
den mellan Trälhavet och Gamla Upp-
sala fann ett par medlemmar den 20
augusti 1988 denna skeppsristning.
Foto UNT.*

gården etc har påbörjats. Kryddträdgården växer ut med flera gamla örter som man köper eller byter till sig. Fauna/floragruppen har ordnat fågelexkursioner och naturvandringar under ledning av ornitolog och botaniker. Även en slättervall har genomförts för att få tillbaka den gamla lövängsnaturens flora. Bygglaget har nedmonterat ett svinhus och ett stall vid Lill-Husby, som föreningen fått som gåva. Efter transport till Karlshäll har svinhuset återuppbyggt och detsamma kommer senare att ske även med stallet.

Dräktprojektet som textilgruppen ägnat mycket tid åt sedan 1987 för att efter historisk forskning återskapa en fornnordisk kvinnodräkt har blivit klart, och det var 18 glada föreningskvinnor, som efter att ha vävt och sytt, kunde visa sina vackra dräkter inför en intresserad publik i oktober 1989.

Det är välbevarade textiltynd från en kvinnograv funnen på Jylland i Danmark och daterad till ca år 100 eKr som ligger till grund för arbetet. Dräkttypen anses ha varit samtidigt förekommande i hela Norden samt stora delar av nuvarande Tyskland och England.

Sång och musik har blivit ett utökat och populärt grupparbete, numera förhöjs stämningen vid föreningssammankomsterna av musikanterna.

Länsforskningsrådet för Uppsala län förlade sin studiedag 7 maj 1988 till socknen med programmet "fortid–nutid–framtid" och det var ett nöje att få visa den så väl miljöbevarade bygd som fortfarande finns kvar här.

Fyndet av en skeppsristning som ett par medlemmar ur föreningen gjorde den 20 augusti 1988 kommer tills vidare att göra den

dagen historisk. Det var vid sökandet efter en sedan tidigare känd skålgropslokal som man nära nog snubblade över ett vackert och tydligt ristat skepp med en längd av 102 cm. Platsen var en slät berghäll intill en gravhög på kort avstånd från den forna segelleden mellan Trälhavet och Gamla Uppsala. Fortsatt undersökning, efter viss friläggning av hällen, visade att där fanns flera figurer och nu kan man i släpljusbelysning se sex skepp, flera fotsulor och solkors samt en del andra linjer som ännu ej fått sin förklaring.

I likhet med tidigare år deltog föreningen i "hembygdkavlen" även 1988. Det är en lagtävling för hembygdsföreningar som är anslutna till Stockholms läns hembygdsförbund. Eftersom Husby-Långhundra ända till 1971 tillhört Stockholms län, så har föreningen fortsatt att vara stödande medlem där. Detta som förklaring till att föreningen deltog i tävlingen som detta år arrangerades av Täby hbf. Och Husby-Långhundra vann, minsann! Detta innebar att föreningen fick arrangera 1989 års tävling där det blev 30 deltagande 3-mannalag som visades runt på olika mellanstationer, bl a Vallbyåsens stora gravfält, fornborgen Broborg och i kyrkan.

Intresserade besöksgrupper från såväl hembygdströrelsen som andra föreningar har vid ett flertal tillfällen kommit för att bese de förnämsta sevärdheterna: hällristningen, Broborg, Frösättrastugan, kyrkan och Karlshäll varvid föreningens medlemmar medverkat.

Föreningens årsskrift "Sockeninventering" har i 1988 års upplaga bl a med ett

forskningsresultat om Blinda Kalle, en spelman med rötter i Husby-Långhundra. Dessutom kan läsas om "Bygd i förvandling" och om en djupvattenseglande Långhundrabo på 1700-talet. I 1989 års utgåva finns en intressant artikel om "vägarnas män — luffarnas och nasarnas tid" och en spännande berättelse om "finnkampen" 1951 skriven av Långhundra-Karlsson, som själv deltog i tävlingen på långdistansen 10 000 meter.

Ma Sundqvist

Järfälla hembygdsförening

Järfälla hembygdsförening bildades 1974. Då hade föreningen omkring 100 medlemmar. År 1988 var antalet 640 och år 1989 670 stycken. Styrelsen består av sju ordinarie ledamöter och sex suppleanter. Föreningen har ingen egen lokal. Styrelsemötena, som var nio stycken 1988 och tio stycken 1989, hölls för det mesta i Jakobsbergs bibliotek.

År 1988 hade föreningen nio arrangemang på programmet: Årsmöte, Musik på nyckelharpa, Bussutflykt i kommunens västra och södra delar, Görvåldagen, Säbydagen, Vandring i det blivande bostadsområdet Lilla Ulvsättra, Historisk-Musikalisk-Litterär afton på Görvålns slott och Uppesittareftermiddag.

År 1989 stod åtta arrangemang på programmet: Dans- och sånguppvisning, Årsmöte, Vandring till kommunens konstverk,

*Ett av inslagen vid Görväldagen 1988: Färvallning med hund.
Foto Olle Malmberg.*

*Julpynt med halm från uppesittareftermiddagen 1989.
Foto Olle Malmberg.*

Ett program om John Wimans bok Några Viksjöminnen, Görväldagen, Säbydagen, Bussutflykt till kommunens runstenar och Uppesittareftermiddag.

Förutom årsmötet är tre arrangemang årligen återkommande: Görväldagen, Säbydagen och Uppesittareftermiddagen. Samtliga arrangemang är öppna för allmänheten.

Görväldagen arrangeras tillsammans med Järfällakretsen av Svenska Naturskyddsföreningen, Järfälla folkdansgille, Järfälla kanot- och roddklubb samt Kom-

mundelsnämnden i Jakobsberg. Säbydagen arrangeras tillsammans med Järfälla rytterförening, Järfälla ridcenter och Kommunalsnämnden i Jakobsberg.

Enskilda medlemmar har medverkat i ett trettiotal olika sammanhang under de två åren: som guider vid buss- och cykelturer inom kommunen, som ledare av vandringar och som föredragshållare. Arrangörer av dessa verksamheter har varit olika bostadsrättsföreningar, skolor, PRO och kommunalsnämnderna i Barkarby-Skälby, Viksjö, Jakobsberg och Kallhäll.

Föreningen har lämnat remissvar i ett tjugotal kommunala planärenden under både 1988 och 1989.

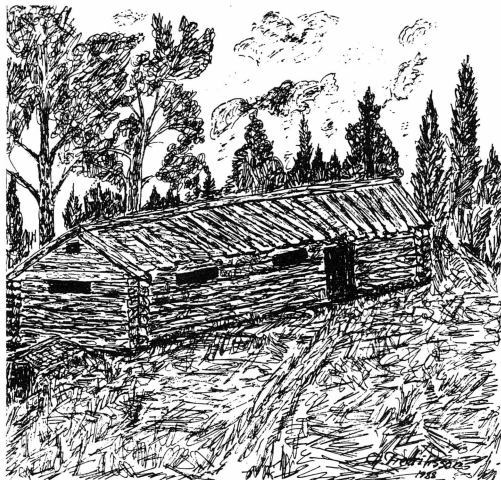
Under 1989 påbörjades ett arbete med inventering av gårds- och torpplatser samt röjning och uppmätning av en del av dem. Arbetet skall även omfatta dokumentering om vilka som bott i torpen och hur de levde där m m.

Föreningen ger ut en medlemstidning, Järfälla hembygdsblad, fyra nummer per år. Kommunens skolor, bibliotek, informationscentral samt grannkommunernas hembygdsföreningar får den också.

Olle Malmberg

Järlåsa hembygdsförening

Traditionsenligt började 1988 med en julfest för bygdens barn. Små och stora samlades i Granhammar skola till dans och lekar kring granen och med Bengt Jansson som uppskattad ledare.

Lövhagen. 1600-talsstugan som den såg ut då hembygdsföreningen fick den i sin ägo den 24 nov. 1954.

Familjeträffen blev i år flyttad till söndagen den 31 juli, då friluftsgudstjänst och familjeträff hölls i Lövhagen. Kyrkoherde Margit Kolfeldt predikade och trots det blåsiga och kalla vädret kom en hel del besökare till torpet.

Hembygdsdagen den 7 augusti i Granhammar skola blev en fullträff. En fullsatt skola lyssnade engagerat då riksarkivarien Sven Lundkvist berättade om livet i Järlåsa för 300 år sedan, d v s från den tid då Järlåsa kyrka togs i bruk. Kyrkan firade 300 års jubileum söndagen efter midsommar. Föreningen hade arrangerat en utställning av paradhandukar som nu prydde väggarna i skolsalen. Det var ett 40-tal paradhandukar från seklets början, fram till våra dagar, utställningen blev mycket uppskattad. Glädjande nog kunde föreningen denna dag inviga den musei-bostad om ett rum och kök som man arbetat med i flera år. På övre

våningen har man inrett en bostad som den kunde se ut på 1920–1930-talet. Den är möblerad med tidstrogna möbler och med trasmattor på golvet och i köket finns den gamla järnspisen och zinkdiskbänken kvar. En lördagskväll i september samlades vi i skolan för att äta sill och potatis, det blev en trevlig kväll med improviserat program.

Årets gåvoauktion i Granhammar hölls den 2 december. Årets nummer av Järlåsa-bygden utkom till jul och innehöll som vanligt många intressanta artiklar av olika medarbetare.

Till ny kassör valdes Eva Sambeck-Orvebratt vid årsmötet i maj, efter Henning Fredriksson som avtackades efter 35 år som kassör.

Verksamhetsåret 1989 inleddes i Granhammar med en julfest för bygdens barn. Bengt Jansson ledde lekarna med sitt dragspel.

Lördagen före midsommar hölls traditionsenligt familjeträff i Lövhagen, trots andra evenemang i bygden kunde ordf. välkomna ett 60-tal deltagare i samlingsen. Göte Eriksson bidrog med dragspelslåtar och besökarna kunde gå naturstigen och peka rätt. En av våra yngsta medlemmar ställde upp med sin häst och ordnade med åkturer för de yngsta.

Hembygdsgdagen i Granhammar den 13 augusti gästade sångerskan Eva Nylander som sjön och spelade gitarr och spilåpipa och dessutom berättade trevligt mellan låtarna. Årets utställning bestod av förkläden från olika epoker, många med en speciell historia bakom.

Lördagen den 2 september var det tid för

sill och potatis i Granhammar, där skolsalen var festligt dekorerad av kvällens arbetsgrupp och gruppen ”Järlåsa-borna” gladda oss med sitt spel.

Gåvoauktionen gick av stapeln den 1 december i Granhammar och med gott resultat. Inkomsten kommer att användas till fortsatt underhåll av Lövhagen och Granhammar.

Flera föreningar har upptäckt vårt trevliga torp, i juli hölls där ett friluftsmöte av kyrkan, Norra Hagunda PRO förlade i augusti en friluftsdag till Granhammar och Lövhagen. Även en skolklass från Järlåsa skola besökte Granhammar och Lövhagen på sin tur till sevärda platser i Järlåsa.

Vår lilla skrift Järlåsa-bygden kom under året ut med ett nummer .

Vera Westerlund

Lagunda hembygdsförening

Sedan Lagunda Hembygdsförening bildades för snart 20 år sedan har intresset för hembygden ökat. Föreningen anordnar årligen flera olika aktiviteter: kulturvandringar, föreläsningar och museibesök. Fasta punkter i programmet är firandet av nationaldagen på Kvekgården och Bishop hill-dagen vid Bishop hill museet vilka med åren blivit allt populärare.

Handelsmuseet Kappen, beläget i Örsundsbro, lockar årligen ca 3 000 besökare. Sedan starten 1978 har omkring 40 000 människor besökt museet. Under perioden har trakten berikats med ytterligare två mu-

seer: dels Bishop hill museet i Biskopskulla, där den drivande kraften varit Gösta Gustafsson, och dels Göran Ulvängs torp-museum vid Husby gård. Bishop hill museet innehåller en utställning om Erik Jansimen och dess anhängare vilka utvandrade till Amerika i mitten av 1800-talet.

Hembygdsföreningen har haft flera utställningar, framförallt på den årliga Mickelmässmarknaden där föreningen varje år haft tema-utställningar. Temat 1986 var Hästen, 1987 Soldaten, 1988 Idrotten och 1989 fick alla de lokala museerna chansen att visa upp sig.

Styrelsen 1988 och 1989 har varit: Rolf Johansson (ordf), Helge Engström (kassör), Gertrud Westerdahl (sekr), Valdis Ordéus, Marianne Löwmark, Göran Ulväng, Lenart Björklund och Erik Tibblin.

Göran Ulväng

Lovö hembygdsförening

Verksamheten omfattade båda åren vissa stående inslag: valborgsmässofirande i Drottningholmsparken, årsmöte i Kina slottskök, bussutflykter i juni och oktober samt hembyggsdag på Hogsta hembygds-museum i september.

Vid årsmötet 1988 visade dr Rolf Sjöberg sitt bildspel Medeltida mynt och kungar. Vid mötet 1989 berättade fil kand Karin Wahlberg om byggnaderna i den s k Långa

raden på Drottningholm. — vid hembyggsdagarna fick vi rapporter från seminarieutgrävningarna på Lovö respektive år av fil kand Petra Dimfors och fil dr Bo Petré från Stockholms universitet.

Försommarutflykten 1988 gick till norra Uppland med uppehåll vid Ottarshögen, Dannemora gruva, Österbybruk och Upplandsgården Gammel-Gränome. Vid höstutflykten besökte vi bl a Räfnsås kungsgård samt Mälsåkers och Tynnelsö slott. 1989 års försommarutflykt gick till trakterna runt sjön Dunkern i Södermanland med besök bl a på Ånhammars herrgård. Höstutflykten det året gick till Roslagen, där vi bl a besökte motorfabriken Pythagoras i Norrtälje.

I februari 1989 besökte vi utställningen ”Forn tid i vägen” på Historiska muséet. Vi fick också under museichefen Ulf Erik Hagbergs ledning beskåda de märkliga bronsålderssköldarna som påträffats på Kållands halvö i Västergötland. Som en uppföljning av besöket anordnades i augusti en utflykt till de pågående utgrävningarna vid E 18, där utgrävningsledaren Inga Ullén var vår entusiasmerande ciceron.

I september 1989 anordnades ett informationsmöte om den av Stockholms läns landsting skisserade trafikleden över västra Lovö — Ekerö, ingående i den s k Västerleden. På grundval av de synpunkter som framfördes vid mötet avgav styrelsen ett yttrande till landstinget, vari styrelsen bestämt motsatte sig dragningen av en sådan led över Lovö. Föreningen har även engagerat sig i andra frågor som berört Lovös känsliga natur- och kulturmiljö, tex en av Drottningholms golfklubb planerad utbyggnad av golfbanan

som skulle ha medfört ett mycket olyckligt ingrepp i ett skogsområde.

I november 1989 anordnades en visning av Lovö kyrka med dess silver och textilier med efterföljande samkväm i den nyrenoverade sockenstugan.

Ett uppskattat inslag i verksamheten har under senare år varit de vandringar som anordnats på olika avsnitt av Lovö fornstig.

Hösten 1989 utkom tredje delen i Härje Bäärmans Lovö-svit, "Lovö vår hembygd", utgiven av föreningen och Ekerö kultur nämnd.

Samlingarna i Hogsta museum har under båda åren tillförts värdefulla föremål, bland vilka särskilt kan nämnas en unik samling gamla brandredskap. Muséet har också mottagit besök från skolklasser, andra hembygdsföreningar m fl: organisationer och grupper.

Till ordförande i föreningen valdes vid årsmötet 1988 komministern i Lovö församling Lars Djerf.

Malin Beijer

Läby vads hembygdsförening

1988

Årets verksamhet började med årsmötet den 5 mars. Efter årsmötesförhandlingarna berättade Ulla Cederholm om Ortnamn i Läby. Festkommittén bjöd på en enkel supé

och Hans Eriksson underhöll med musik till maten och dansen. Avgående kassören Britta Fagerberg avtackades med blommor och en berlock i silver, en kopia av en torshammare som hittats i Österby Läby.

Vaktmästare Greta Pettersson fick också blommor och en berlock som tack för sitt arbete i hembygdsgården. Emil Sundberg fick blommor som tack för sitt engagemang i föreningen. V ordf Martin Cederholm överlämnade blommor till ordförande Kerstin Eriksson och tackade henne för det gångna året.

Den 24 mars inbjöds, på kulturkommitténs uppdrag, föreningens medlemmar till visning av nya Folkets Hus. I anslutning till detta var det möjligt att få se en föreställning av Strindbergs PÅSK, ett trettiotal medlemmar hörsammade inbjudan och vi drack också kaffe tillsammans i den vackra vinterträdgården.

Den 14 april var ordförande Kerstin Eriksson och sekreterare Ulla Cederholm, för hembygdsföreningens räkning, inbjudna till Upplandsmuseet för att ta del av en presentation av kommunens naturvårds- och kulturvårdsinventering. Kerstin Eriksson köpte två böcker i serien "Bygd att vårda", som hon skänkte till föreningen.

Hembygdsdagen firade vi traditionsenligt på Kristi Himmelfärdsdag den 28 maj. Dagen inleddes med högmässa i Läby kyrka, där vi tågade in till musik av spelmannslaget från Junkil. Ett fentiotal medlemmar fortsatte sedan firandet i hembygdsgården där man gemensamt drack kaffe och lyssnade till mera spelmannsmusik och körsång. Ordförande Kerstin Eriksson överlämnade

blommor till avgående kyrkoherden Lars Gregerfalk och tackade honom och hans fru för deras tid i Läby. Ulla Cederholm informerade om kommunens naturvårds- och kulturvårdsinventarier med hänsyn till Läby socken. Med hjälp av en bouppteckning från 1860-talets Uppland och med sig själv som modell berättade Håkan Liby om manligt mode på 1800-talet.

Med anledning av den fortsatta vården av Vadbackahögen ansökte vi om bidrag från Uppsala kommuns naturvårdsnämnd. Vi beviljades ett bidrag som användes till att sätta upp fårstängsel runt Vadbackahögen. Ett tiotal medlemmar hjälptes åt att sätta upp stängslet och efter avslutat arbete drack vi kaffe i solskenet högst upp på kullen. Betet har sedan utnyttjats under några sommarveckor av får ifrån bygden, tillhöriga Åke Björk på Nåsten.

Midsommarafon anordnades familjefest på sedvanligt vis med åktur i lövade skrin-dor, kaffeservering och tävlingar. Dans och lekar kring midsommarstången leddes av ordf Kerstin Eriksson.

Emil Sundberg, Arne Mattsson och Gösta Robinsson har fortsatt rustningen av den gamla smedjan i Österby, årets bidrag är nya fönster. Vindskivorna har bytts på den gamla boden intill hembygdsgården av Sigge Eriksson, Johan Eriksson och Christer Adler. Vidare har en dammsugare, vinglas och nya lampetter till stora salen inköpts.

Hembygdsgården har under året varit flitigt utnyttjad till kyrklig verksamhet, sammanträden, barn- och studieverksamhet. Föreningen har under 1988 haft 117 st betalande medlemmar. Under året har 3 st pro-

tokollförda sammanträden hållits.

1989

Årets verksamhet började med årsmötet den 4 mars. Mötet inleddes med årsmötesförhandlingar, därefter underhöll Tobias Adler med klasskamrater från klass 6C Domarringens skola med sång. Kyrkokören framförde Damorkestern på turne under ledning av Henrika förlåt, Henrik Edström. Därefter bjöd hembygdsföreningen på en enklare supe som festkommitten ordnat.

Hembygdsgården firade vi traditionsenligt på Kristi Himmelsfärdsdag den 4 maj. Dagen inleddes med högmässa i Läby kyrka, där vi tågade in till musik av spelmanslaget från Junkil. Ett femtiotal medlemmar fortsatte sedan firandet i hembygdsgården där man gemensamt drack kaffe och lyssnade till mera spelmansmusik och körsång. Håkan Liby och Ulla Cederholm gav en kort historik över Vadbackahögen. Även under 1989 har röjningen av Vadbackahögen skötts genom att får ifrån bygden, tillhöriga Åke Björk på Nåsten, har haft sitt bete där under några sommarveckor. Midsommarafon anordnades familjefest på sedvanligt vis med åktur i lövade skrin-dor, kaffeservering och tävlingar. Dans och lekar kring midsommarstången leddes av ordf Kerstin Eriksson.

Emil Sundberg, Arne Mattsson har fortsatt upprustningen av den gamla smedjan i Österby.

Hembygdsgården har under året varit flitigt utnyttjad till kyrklig verksamhet, sammanträden, barn- och studieverksamhet. Föreningen har under 1989 haft 122 st beta-

lande medlemmar. Under året har 2 st protokollförda sammanträden hållits.

Ulla Cederholm

Lövsta bygdegård

1988

Lövsta Bygderåds första årsmöte hölls den 27 mars 1988 och 70 medlemmar anslöt sig till föreningen under det första händelserika verksamhetsåret.

Samarbetet med de andra föreningarna på orten är gott och folkmusikdagen som ordnades tillsammans med Folkets Husföreningen och Österlövsta församling blev välbesökt och trevlig. Många spelmän kom och förgyllde dagen med sitt spel. Bygderådets kulturgrupp hade sammanställt två små utställningar som visades i Folkets Hus, en om lövstabruksspelmannen "Kvinten" och en om Lövstabruks mässingssextetten som bildades 1890.

Valborgsmässoafton firades sedvanligt vid badplatsen. Brasan sprakade, vårsångerna sjöngs och våren hälsades med tal och fyrverkeri.

En dag i maj ordnades en promenad till Pierreslutan och Knuters. Vi såg på många intressanta saker, bl a boställesgrunder och spår av förfädernas flit och uppfinningsrikedom i form av kanalbyggen, fördämningar, vallar och odlingsrösen. Senare på hösten snitslades runt boställesgrunderna för att de

skulle skyddas vid en kommande avverkning av skogen runt omkring.

Engelska parken öster om herrgården skall restaureras och som en första åtgärd skall får beta av området. Som föreningsarbete åtog sig bygderådet att sätta upp elstängsel runt parken. Detta gav en slant i kassan som så väl behövde fyllas på.

Vi samlades kring vår ovärderliga kunskapskälla Vilhelm Monié, född 1900, och han berättade för oss gångna tider i Lövstabruk där han arbetat i sin ungdom, först i trädgården och senare som klensmed. Vi fick också höra 80-åriga fd barnmorskan Ellen André berätta om sitt arbete i bygderna. Hit kom hon i början av 30-talet och verkade till sin pensionering. Mats Larsson, som skrivit bl a Smältdegeln och Järnporten, gav oss vid ett tillfälle inblick i vallonernas levnadsförhållanden och sitt eget författarskap.

1989

Det första numret av vår lilla skrift Lövsta Bygden kom ut i början av 1989. Vi räknar med att ge ut 4 nr/år. Skriften innehåller bl a aktuell information och intervjuer med äldre lövstabor.

I febr fick några representanter för vår förening åka till Uppsala och vid vintertinget motta Disa Gilles pris. Det var ett högtidligt och glädjerikt ögonblick att få motta detta ur landshövdingens hand.

Dokumentationen av sjukhemmets historia pågår. En annan studiecirkel arbetar med en skrift om hästhållningen i äldre tiders Lövstabruk. Några cirkeldeltagare har samlats för att läsa om Lövstabruks historia.

Bygderådet har ett gott samarbete med Stiftelsen Leufsta och får lämna synpunkter på dess verksamhet och komma med förslag till åtgärder av olika slag, vilka man ofta tagit hänsyn till. En representant för bygderådet sitter med i stiftelsens programråd som utformar utbudet för turister.

Bygderådet har ansvaret för f d skolan i Lövstabruk, som används som fritidslokal, och erhåller ett kommunalt bidrag för skötseln. Vi försöker på alla sätt få pengar i kassan bl a genom kaffeservering vid Upplandsschottisen och vid de folkmusikkonserter som ordnas av Stiftelsen Leufsta i orangriet.

En hantverksdag och en hemvändardag har ordnats. Flera av ortens hantverkare ställde ut sina alster till beskådande av en månghövdad och beundrande skara. Vid hemvändardagen samlades ett par hundra f d lövstabor och återupplivade gamla minnen. Många ansåg att den gamla lövstafilmen från 40-talet var en av höjdpunkterna under dagen.

Lövsta bygderåd arbetar för att bevara gångna generationers minnen och försöker ta tillvara de nuvarande invånarnas intressen så att vi även i framtiden har en levande landsbygd där människor trivs.

Sylvia Lundvall

Norrsunda Hembygdsförening

1988

Året började med en fullträff. Vid årsmötet som hölls i Orrgården spelade Råbergsskolans klass 2-3 upp några pjäser vilka de givet namnet "Från forntid till nutid". Avslutningspjäsen macken var ju festlig. Våldigt många hade mött upp och även Hembygdsförbundet var representerat av dess ordf. Göran Furuland.

Under året har 28 grupper skolbarn varit med på olika aktiviteter, såsom repslagning, smide, vassmattsbindning, malning, ljusstöpnig, linryckning samt natur och gravfältsvandringar m m.

Den 25 mars hade vi film och bildvisning i Vrån. Den 25 april röjning på Skobygravfältet. Den 29 maj gökotta då Skobydamarna besöktes. 36 personer mötte upp i det vackra vädret och de fick även brottas med en tips-tolva. Den 19 juni gick den sedvanliga kyrkmarschen av stapeln. Högtidligt i kyrkan och festligt i Vrån. C:a 80 deltagare. Den 17 juli fick vi vara med om en mycket fin kultur och naturpromenad i Rosersbergs park där 22 personer deltog.

Hembygdsdagen den 7 augusti kunde vi bjuda på både tjärbränning och repslagning, vår smed hade smedjan igång. i övrigt bjöds den rekordstora publiken på att få se hur lin beredes, hur strumpor stoppas, samt knyppling och brodering. På vilket sätt en lövmatta bands visades också. Det handvevade tröskverket kom också igång. Den 14 augusti var det dags med att ta upp en nygammal aktivitet, nämligen en bussresa. Färden gick till bruken i norra Uppland.

*Tjärbränning vid Vrån 1988. Gerd och Roffe Vesterlund samt Börje Färestad.
Foto Olle Olsson.*

*En av gravarna vid Norslunda torp. På bilden Gunnar Andersson.
Foto Olle Olsson.*

Busen blev fullsatt och fler ville åka med men kunde inte beredas plats.

Den 10 september besågs Norslunda torps gravfält. 30 medlemmar fick då höra arkeolog Marianne Foghammar redogöra för det då aktuella utgrävningsresultatet. Svampdagen hade vi den 11 september. Den

25 september arrangerade vi en hembygds-träff för sth. läns Hembygdsföreningar anslutna till hembygdsförbundet. Vi körde hembygdsdagens aktiviteter i repris plus att Skoby gravfältet besöktes. Ett populärt inslag var att de gäster som valt att åka pendeltåg hämtades med veteranbilar vid stationen.

Den 7 oktober hade vi höstens film och bild visning i Vrån. 3 november blev det på önskemål ännu en bildvisning. Den 20 nov stöptes det 150 trearmade ljus i småskolan vid Norrsunda och den 4 december såldes dessa ljus på julmarknaden i Sigtuna.

Utställningarna vid Märsta sjukhem, Sigtunaskolan och i Rosersbergs bibliotek fortsätter i vanlig omfattning.

1989

Årsmötet den 25 febr som hölls i biblioteket hade som programinslag ett kåseri av P O Persson.

Vårens film o bildafton den 31 mars hade vi i kyrksalen inför 16 intresserade medlemmar.

Den 22 april åkte föreningen till det nya naturreservatet vid Laggatorp. För de 20 st som följde med blev det en uppskattad och fin utflykt.

Till gökotta samlades 29 personer den 28 maj vid Oxundasjön.

Hantverksdagen vid Viby den 11 juni tillsammans med övriga hembygdsföreningar i Sigtuna kommun samlade c:a 1 500 besökare. Femdagarskursen i keramik på gammalt sätt startade den 12 juni och i det något kyliga vädret kom den nyuppförda boden från Blackvreten väl till pass.

Årets kyrkmarsch den 18 juni i fin-väder samlade 98 besökare i kyrkan och till folk-musik samt kyrkkaffe vid Vrån den 30 juli besökte cykelfrämjandet oss för att bese allt fint i Norrsunda. Hembygdsgdagen den 6/8 besöktes av rekordstort antal intresserade. Vi hade också inbjudit Huddinge hembygdsförening vilka kom per buss. Kyrkan visades och en andakt hade ordnats för Huddingeborna vilka sedan besåg våra aktiviteter vid Vrån. Besökarna bjöds att lyssna på folkmusik och delta i kaffedrickningen.

Årets bussresa den 13/8 gick till Eskilstuna-Skultuna.

Den 16 sept var Värmdö skeppslag inbjudna till en dubbling av vår hembygdsgdag, med replslagning, tjärbränning, smide, malning av säd, bindning av lövmattor, krukmakeri på gammalt sätt, näver-slöjd, knyppling, vispbindning, linberedning, spinning, tvååndsstickning, bandbindning med gaffel, brodering, korgmålning och även gavs tillfälle att få en inblick i biodlarens arbete. Även för Värmdö skeppslag var andakt i kyrkan ordnad, samt visning. Den 6 oktober ordnades årets andra film och bildafton, den 25 november var det sedvanlig ljusstöpning och den 10 december julmarknad i Sigtuna. Skolverksamheten fortsätter och i år blev det nytt rekord med 43 grupper av elever som deltog i olika aktiviteter. Utställningsverksamheten fortsätter också.

I samband med denna berättelse vill styrelsen tacka för de penninggåvor vi fått mot-taga och tacka alla som deltagit och gjort denna verksamhet möjlig.

Gunnar Andersson

Olands Hembygdsgille

Åren 1988 och 1989 har i Olands Hembygdsgille varit mycket verksamma, fyllda av traditionella aktiviteter och även nya. Varje år hålls omkring tjugonedagen Julgille i Gamla Klockargården i Alunda. Vi läser julberättelser, sjunger julsånger och Olands Felare underhåller med folkmusik. Gamla Klockargården är alltid välfylld när vi har vårt Julgille.

Vid äggsexan 1988 visades filmen "Hela Sverige skall leva" och Cantokvartetten sjöng. År 1989 berättade Rune Selén skolminnen. Konstnär Hans Lustig berättade om och överlämnade en miniatyr av Sprötslinge väderkvarn. Södergrens harpgille svarade för musiken.

År 1988 erhöll Olands Hembygdsgille kronor 4 000:– ur Hilding Kjellmans minnesfond.

Varje år firas Nationaldagen vid Gamla Klockargården i Alunda tillsammans med Alunda församling och andra föreningar i Alunda.

Midsommarfesten på Gammel-Gränome är en annan traditionell aktivitet inom hembygdsgillet. Stor tillslutning, minst 1 000 personer varje år. Kårsång, folkmusik av Anton och Per-Gustaf Jernberg, folkdans utförd av Olands Folkdansgille, loppmarknad, tombola och kaffeservering förekommer. Topper Martyn trollar för små och stora barn.

I huvudbyggnaden ordnas konstutställning. 1988 visade Gunnar Brusewitz litografier och år 1989 visade Marit Wahlström

akvareller. 1988 visade dessutom Lars Mattsson konstsmide i Tiondeboden.

År 1988 erhöll hembygds-gillet ett bidrag på kronor 60 000 från Uppsala Kommun för renovering av kök och serveringsrum på övre våningen, som ej renoverats sedan där iordningställdes i mitten av 50-talet. Tack vare att allt arbete utfördes ideellt av Erland Eriksson, Rune Forslund och Sven Ahlström kunde renoveringen få ett mycket gott resultat.

Den 7 augusti 1988 hölls "Öppet hus" i Gimo där Gimo museum invigdes och visades för allmänheten. Gimo museum består av en gammal smedsbostad om 2 rum och kök som är inrymd i Gimo gamla skola. Hembygds-gillet disponerar den av Östhammars kommun. Initiativet till bevarande av den gamla smedsbostaden togs av Erhard Wikfeldt som lagt ner mycket arbete för att återställa och bevara bostaden Erland Eriksson, Sven-Olof Carlsson, Gunborg och Åke Kungsmark har också lagt ner mycket arbete vid återställandet.

Vid årsmötet år 1988 talade Stig Rydh om amatörarkeologi och Ekeby spelmän underhåll.

År 1989 berättade Erhard Wikfeldt om en resa till Australien och visade bilder. Gert Jansson och Karin Andersson spelade uppländska låtar.

Hembygdens Dag firas årligen i Alunda tillsammans med Alunda församling. Kyrkoherde Bertil Bodin, Olands Felare och Olands Folkdansgille medverkar. Museerna är öppna och visas för allmänheten.

Hembygds-gillet ansökte år 1986 om bidrag från Uppsala kommun för renovering

av olika delar av hembygdsgården. Taket var i stort behov av omläggning då läckor uppstått.

År 1988 erhöles bidrag för renovering av kök och serveringsrum och år 1989 tillstyrkte kommunen vår ansökan om bidrag för omläggning av yttertaget. Ansökan gick vidare till BO-verket som gav oss tillstånd att sätta igång arbetet. Efter anbuds-förfarande antogs NCC för uppdraget. Taket är nu belagt med ståndfalsad takplåt, s k herrgårdstak. En, som vi tror, lyckad men mycket kostsam satsning.

Vandrarhemsverksamheten har utvecklats gynnsamt och ökar något varje år.

En studiecirkel har varit verksam under Lars-Åke Larssons studieledning. Ämne: Odlingslandskap och livsform.

Hembygds-gillet erhöil år 1988 kronor 16 929 i gåvor och år 1989 kronor 11 304.

Medlemsantalet var år 1988 425 och år 1989 502. En ökning med 77 medlemmar, främst i Gimo.

Gunda Nordvall

Rasbo Hembygds-gille

Hembygds-gillet har ca 150 medlemmar och har 2 styrelsemöten, 1 vintermöte och 1 årsstämma om året.

Hembygdsgdag och spelmansstämma har ägt rum vid Gammelgården i mitten på aug både 1988 och 1989. Då medverkar Rasbo spelmanslag och folkdansare.

På nationaldagen den 6 juni och på mid-

sommaraftonen samlas ortens befolkning vid Gammelgården för att fira.

En utflykt till Vendel och Örbyhus med besök vid lantbruksmuseum och kyrka samt en guidad visning av Örbyhus slott gjordes sommaren 1988. 1989 anordnades en rundvandring i sturevalven på Uppsala Slott under Håkan Bergströms sakkunniga ledning.

Inventering av torp och backstugor, som gjorts av Lars-Erik Karlsson skall sammanfattas i en bok, som kommer att omfatta c:a 250 sidor. Bidrag till färdigställande av boken lämnas av Hembygdsgillet. Bidrag har även lämnats till Rasbo Spelmanslag för bestridande av kostnader för inspelning av Rasbolåtar m m på kassetband.

Den övriga verksamheten inom gillet har till stor del varit inriktad på underhåll och reparationer av Gammelgården.

Styrelsen har under åren bestått av Kurt Jansson, Lars-Erik Karlsson, Martin Ehrengren, Dagny Almlöf, Erik Casteryd, Anetté Sandén och Arne Forsberg.

Dagny Almlöf

Rasbokils Hembygds- och Fornminnesförening

1988

Årsmötet hölls 17 maj 1988 i Hembygdsgården i Kölinge. Avgående ordföranden Björn Dahlgren avtackades för sina insatser för föreningen, liksom suppleanten Elsa Dahl-

gren, tidigare ordförande. Efter förhandlingarna vidtog samkväm varvid Lars-Erik Karlsson, Karby berättade om sin inventering av torp i Rasbo, hittills 420 st, som han hållit på med sedan 1981.

I april röjdes och ansades tomten till Hembygdsgården. Nybygget vid uthuset målades och vattenledningen från brunnen reparerades. Midsommarfest hölls på Årby tillsammans med Bygdegårdsföreningen. En grupp flyktingar från Röda Korset öppet-hus-verksamhet deltog som gäster.

Hembygdsdagen firades 21 augusti i vackert väder. Dagen inleddes med gudstjänst och dop. Hemvärnet delade ut förtjänsttecken.

Budkavlen HELA SVERIGE SKALL LEVA med budskapet från Rasbokil att lanthandeln som centrum för invånarna i glesbygden behöver ett starkt stöd för att bygden skall leva undertecknades förutom av Rasbokils Hembygds- och Fornminnesföreningen, av Bygdegårdsföreningen, Hemvärnet, Idrottsföreningen, Husmodersföreningen Hem och Samhälle, IOGT, Kyrkstämman, CKF och olika politiska föreningar, mottogs av K Hong. Vid kyrkkaffet sjöng Elisabet Söderlund. Maj och Emil Söderlund spelade dragspel och gitarr på förstustrappen och vid lekarna. Hembygdsgårdens samlingar visades av Anders Mikaelsson som också anordnat en tipstävling av gamla bruksföremål. Medlemmar i lincirkeln visade hur man frörepar, bråkar, skäktar, häcklar och spinner lin. Många festdeltagare prövade också på konsten.

Den 17 september ordnades en Resa i Bygden med temat Levande Landsbygd,

under medverkan av Johannes Båth som visade att lönsamheten vid odling av säd på åkrarna, respektive granplantering var lika stor. Alternativ odling visades också, bl a demonstrerade Rolf Ahlstedt, Körlinge odling av kräftor och ädelfisk. Markvård kring fornminnen diskuterades också: mulbete framför allt av nötboskap och hästar var överlägset, tio får svarade mot en ko! Resan fortsatte till den 250-åriga klockstapeln, byggd 1745 av kärnvirke från då minst 100 åriga tallar ur Kronparken. Utflykten avslutades i kyrkan där kyrkoherde Folke Olofsson berättade om att socknarnas självstyre skall upphöra och överföras på pastoraten.

Hembygdsboken "Glimtar ur Rasbokils Sockenhistoria" finns att köpa i Rasbokils Allköp, på Upplandsmuseet och hos Sune Fors. Under året har två studiecirklar, dels Lin och linberedning, dels Torpinventering varit i gång.

Föreningen hade den 31 dec 1988 175 medlemmar. Under året har två styrelsesammanträden hållits. Styrelsen har bestått av: Kerstin Höök ordf Jan-Erik Båth sekre Sune Fors kassör samt Bengt Ahlström, Esbjörn Båth, Maja Båth, Ingegerd Jansson, Anders Mikaelsson, Ragnar Palm och Karin Pettersson. Suppleanter Anna-Karin Kilberg och Ann-Louise Palm.

1989

I april röjde och städade vi i backarna kring Hembygdsgården, och bjöd på soppa i storstugan.

Hembygdsföreningen hade fått bidrag att rusta uthuset, vilket skedde under flera dagar i början av maj.

Väggarna rätades upp, ny nock-stock sträcktes. Teglet togs ner och undertaket lagades med spån. Teglet kompletterades med hela tvåkupiga pannor och lades på igen. Från många gårdar hade tegel av samma dimension letats fram. Det var ett skickligt arbetslag som bjöds på middag av väverskor ur lincirkeln.

Årsmötet hölls den 16 maj i Hembygdsgården i Kölinge. Kassören Sune Fors avtackades, liksom ledamöterna Karin Pettersson och Ingegerd Jansson, liksom suppleanten Ann-Louise Pahlm.

Efter förhandlingarna berättade antikvarie Håkan Liby om uppländska bröd. Föreningsmedlemmar hade bakat: surlimpa, skållat rågbröd, "halv-tjockt" och Upplands-kubb. Det bjöds också på det uppländska hårda brödet, vardagsbrödet, bakat på råg, vatten, jäst och salt, gräddat och torkat, för att kunna förvaras halvårsvis. Smake-kakor av rågdeg med lingon och blåbär prövades, liksom Roslags-specialiteten "nypon-tarst".

Midsommarfest hölls på Årby tillsammans med Bygdegårdsföreningen.

Hembygdsdagen den 20 augusti inleddes med friluftsgudstjänst. Hemvärnet delade ut förtjänstmedaljer. Till kaffet sjön Elisabet Söderlund. Maj och Emil Söderlund spelade dragspel och fiol på förstukvisten. Flickorna Jenny och Hanna, Rebecka och Sofia visade akrobatik. Göran Sandberg slungade honung. Bengt Ahlströms nordsvenska hingst drog barnen i vagn. Bengt Eriksson demonstrerade nyckelharpebyggande. Lincirkeln visade linberedning, och vävnader av handspunnet lingarn. Torpcirkeln hade

anordnat en utställning med kartor och fotografier av torp i Klivinge, Tibble och under Årby samt i Norr-Kilen.

Den 23 september anordnade föreningen en utflykt till Långhundra. Bussen kunde i stort sett följa vattenleden från källorna i norr-Kilen via Lejsta, Visteby, Funbo, Laga till Husby-Långhundra. (varifrån sedan gamla vattenvägen gick till Garnsviken vid ÖsterGarn och vidare till Trälhavet.

Under året har en av föreningens medlemmar lämnas oss. F ordföranden Björn Dahlgren avled augusti 1989. En insamling för publikation av torp-inventeringen startades till hans minne.

Föreningen hade 31 december 1989 103 medlemmar. Under året har hållits tre ordinarie och ett extra ordinarie styrelsemöte.

Styrelsen har under året bestått av Kerstin Höök ordförande, Anders Mikaelsson sekreterare, Jan-Erik Båth kassör, Bengt Ahlström, Esbjörn Båth, Maja Båth, Anna-Karin Kilberg, Ragnar Pahlm, Göran Sandberg, Susanne Stern. Suppleanter Sune Fors, Britt Mattson.

• Kerstin Höök

Roslagens fornminnesförening

Strax söder om Norrtälje ligger Penningby slott, som har medeltida anor och en spännande historia. Det visas sommartid genom ägarfamiljen Nordströms försorg.

Den sista söndagen i augusti månad drar Roslagens Fornminnes- och hembygdsföre-

*Baderskor i arbetskläder utanför badanstalten.
Foto Ateljé GE JI-Foto.*

ning in i slottet med ett program kallat *Sensommarkväll på Penningby slott*. Den första anordnas 1975 och programmet har bildat sommartradition i Roslagen. Lars Björklund född i trakten, numera präst i Uppsala, har varit med alla gånger. Han är slottets ständige trubadur.

Programmet 1988 gick i rojalistisk anda med namnet *i väntan på Kungen*. Dagen efter skulle nämligen Kungen och Drottningen besöka Norrtälje och Roslagen och därför visades denna kväll på slottet en film från ett tidigare kungabesök, då Gustav VI Adolf kom till Norrtälje och gav glans åt det nya regementet i staden. Författargäst var prosten i Rimbo Svante Hagman, som intervjuades av Lennart Jansson om sitt växlingsrika liv, från söndagsskolår i Uppsala, till prästår i Sydafrika och Rimbo. Numera bor Svante Hagman som emeritus i Uppsala.

Året efter innehöll programmet sång och dans av Anna Lodenius och hennes danstrupp. Författargäst var Axel Strindberg,

författare och samhällsdebattör. Alla vet, att hans farbror August Strindberg älskade Roslagen och under sina somrar i Furusund inspirerades till dikt och drama. Hans brorson lärde känna Roslagen, när familjen sommartid hyrde in sig i Vaddötrakten.

Axel Strindberg visade sig vara en lysande berättare och uppläsare, som fångade varje lyssnare.

Det blev en förtätd stämning i slottets stora sal, när Axel Strindberg läste och sommarskymningen sänkte sig ner över bygden.

Badortslivet präglade förr sommarlivet i Norrtälje. Hit kom ungefär tusen personer i två omgångar, i Societetsparken var det musik varje eftermiddag och många i staden erhöll genom badinrättningen extra inkomster genom att hyra ut rum och servera mat. Det har skrivits en hel del om baden och gästerna men kanske inte så mycket om baderskorna. Därför anordnade Roslagens Fornminnesförening i samverkan med Socialdemokratiska kvinnoklubben våren 1989 en utställning på Stadsbiblioteket om baderskorna och en kväll hade man samlat döttrar till dessa kvinnor och lät dem berätta minnen från sin barndom. Utställningen gav en fin inblick i baderskornas liv. Lönen var låg men oftast erhöll de dricks. Många badgäster återkom år efter år och då ville man ha samma baderska. Samtida skildringar ger vid handen, att dessa kvinnor ofta var goda psykologer.

Lennart Jansson

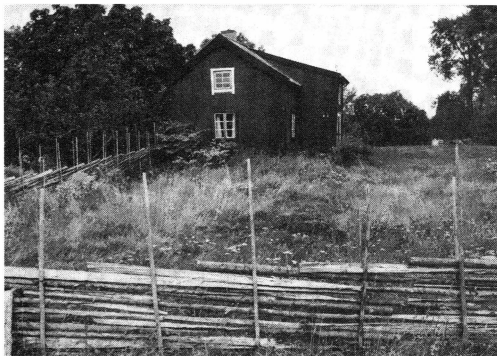
Rådmansö Hembygdsförening

Rådmansö Hembygdsförening bildades 1976 och är i dag en förening med ca 150 medlemmar. Vi hyr ett litet hus av Stockholms läns landsting, där vi har samlingar av gamla bruksföremål. Då vi bor i ett mycket naturskönt område, härrör sig ofta våra aktiviteter till naturen och havet.

Under 1988 medverkade vi som vanligt i den årliga Rådmansödagen, som traditionsenligt inleddes med gudstjänst på Kvarnudden i Gräddö. Vikingarodden med allmogebåtar tilldrar sig stor uppmärksamhet. Folkdansare och konsthantverkare bidrar ytterligare till att förhöja stämningen.

En fågelskådarmorgon med proffsig guidning gjordes en tidig majmorgon i Riddersholms vackra omgivning.

Så var det dags för den populära båtutflykten, denna gång till Vidinge. Med på resan fanns Lennart Albinsson som blomsterguide.

Rådmansö hembygdsmuseum.

En höstkväll anordnade vi en föredragskväll med temat "Rysshärjningarna 1719". En mycket uppskattad afton där vi fick se och höra forskaren Manfred Ohlsson, genom bild- och ljudband.

Under våren 1989 gick ett stort sällskap på vandring i Gillbergas blomstrande hagar. Under kunnig ledning fick vi stifta bekantskap med många av hagmarkens blommar.

I augusti tog vi den yttre leden till Möja, i bästa sommarväder. Där besåg vi kyrkan och Möja Hembygdsförenings stugor och museum.

En höstkväll inbjöds några goda berättare, som mindes smugglartiden, till en träff i vårt museum. Det otvungna samtalet dokumenterades genom bandinspelning.

Under sommaren höll vi också en hembygdshelg i museet. Gästerna bjöds på musikunderhållning, förevisning av museets samlingar, demonstration av tovning och som förtäring bjöds på äkta hemlagad Roslagsoppa.

Detta var något om en del av de aktiviteter vi arbetat med under 1988-89.

Birgitta Jansson

Sjuhundra hembygdsförening

Sjuhundra hembygdsförening har till ändamål att tillvarata och vårda ur historisk och kulturell synpunkt värdefulla traditioner, att väcka intresse och förståelse för hembygden, dess miljö, natur och bygg-

nadsminnen samt att vårda och förvalta Tolfmangsgården och dess samlingar. Hembygdsföreningen har c:a 10 styrelsemöten per år och medlemsantalet är f n 350 personer. Återkommande aktiviteter under året vid Tolfmangsgården är, förutom årsmötet i februari: en kväll i Stilla veckan, valborgsmässofirande, friluftsgudstjänst annandag pingst, spelmansstämma (I:a lörd i juni), nationaldagen (den 6:e juni), midsommarfirande, skördefest i oktober, husförhör i november och lilla julafton i december.

På onsdagskvällarna har medlemmarna samlats till arbetskväll. Dessutom har följande specialprogram genomförts: ornitologisk kväll uppföljd av exkursion till Kundbysjön, kurser i näverslöjd, föredrag om tandläkarkonst genom tiderna samt presentation av de s k Nordströmska samlingarna i Norrtälje. Under några sommarveckor 1989 pågick en välbesökt och uppskattad utställning av "Stickade täcken från Roslagen" från 1700-1900-tal.

Sommartid har vandringar till olika sevärd platser i Rimbo och dess omgivningar företagits under sakkunnig ledning.

Fr o m 1989 utkommer en årsskrift i samarbete med några av Sjuhundrabygdsens övriga hembygdsföreningar. Namnet är "Sjuhundrabygden".

Kerstin Askesjö

Skogs-Tibble fornminnes- och hem bygdsförening

Föreningen har under 1988 och 1989 fortsatt sitt arbete med att renovera och underhålla museét och bagarstugan samt under 1988 påbörjat en genomgripande beskärning av frukträden i museiträdgården.

Vid föreningens årsmöte den 6 mars 1988 framförde Tommi Rasmussen ett uppskattat program med sång och musik kallat "Gamla och nya visor i Uppland".

Under våren startades utgrävningar i Skillsta av arkeolog Ewonne Ekmyr-Westman, sedan lantbrukare Yngve Andersson hittat gamla ben vid plöjning.

Som tradition har museét hållits öppet på söndagarna i juli. Då har olika hantverk demonstrerats bl a korgtillverknig, korgmålnig samt tröskning.

Till Skogs-Tibble dagen den 15 augusti hade föreningen med ordförande Christer Sundström som redaktör, färdigställt en jubileumsskrift kallad "Skogs-Tibble, kulturbyggd i Uppsala's närhet". Boken innehåller många personliga aspekter på livet i Skogs-Tibble förr och nu, upplevda av Skogs-Tibblebor.

På Skogs-Tibble dagen fanns som vanligt en rad aktiviteter ex bollkastning, fiskdamm och ponnyridning. Det fanns även en djurhage där Kenneth Andersson visade upp både svenska och exotiska husdjur. Gamla sjukvårdsredskap demonstrerades av Christer Sundström och Sven Pettersson visade sin fina samling av snidade gubbar och

gummor samt lät de besökande beskåda hur han arbetade fram figurerna. Professor Åke Hyenstrand, Stockholm, höll ett föredrag om sin tolkning av den kända Mjöbrostens motiv med titeln "Ryttaren med skölden i Hagunda och världen".

Under hösten började beskärningen av frukträden i museiträdgården under ledning av Kerstin Mörner.

1988 var ett händelserikt år för föreningen.

Årsmötet 1989 gick av stapeln den 12 mars varvid bl a framkom att föreningen skall börja dokumentera alla gamla yrken och redskap som funnits i socknen. Efter kaffet kåserade Allan Rostvik från Ortnamnar-kivet över socknens gårdsnamn och deras betydelse.

Under våren och sommaren har utgrävningarna vid Skillsta fortsatt, där Ewonne Ekmyr-Westman bl a funnit flera gravar vilka visade sig vara unika för vår del av Uppland.

Under våren skickades också 7 st k plikt-exemplar av jubileumsskriften "Skogs-Tibble, kulturbyggd i Uppsala's närhet" till respektive universitetsbibliotek.

På söndagarna i juli då museét hölls öppet har följande hantverks- och gamla tillagningsätt visats: Hur man tillverkar ostkaka, spånad med "rack" och slända, gammaldags målningstekniker samt fiolbygge. Då det oftast är de mest "trogna" medlemmarna som återkommer varje söndag, ser vi gärna att fler intresserade kommer och besöker vårt fina museum. Samtidigt får man lära hur olika hantverk och sysslor utfördes förr i tiden.

Under hösten gjordes en utflykt till Viksta traktormuseum.

Christer Claesson

Skokloster Gille

1988

Årligen håller Gillet tre medlemmöten förlagda i tiden till mars, juni och oktober. Minst tre protokollförda styrelsemöten hålls också varje år. Två kulturutflykter görs varje år varav den första på året alltid på Kristihimmelsfärdsdagen och den andra omkring månadsskiftet augusti–september. Vi vill skapa tradition att delta i morgondakten i kyrkoruinen vid Flasta Kristihimmelsfärdsdagen som inledning till kulturvandringen. Färden ställdes till gravfälten i Knösen och Hasselbacken. Därefter följde Salstagårdarna, gravrösen i skogsterrängen väster om Salsta, bil förbi Lurbacka, rast i grustaget vid Ekolns södra strand. Sista punkt var resterna av torpet Kohagen.

Sensommarens utflykt ställdes till Husby Långhundra. Hembygdsföreningen tog emot oss och bjöd på en minnesvärd uppvisning av kyrkan, Broborg och en nyfunnen hällkista.

Gillet deltog i firandet av Sveriges nationaldag i Bålsta. Noteras bör också att intresset för den 1987 invigda skoklosterdräkten har ökat.

Ett tiotal dräkter har under året blivit uppsydda.

Vid vårmötet den 26 mars hölls föredrag om ”ett arbetsår vid Skoklosters gård 1825.

Medlemsbladet har givits ut i fyra nummer under året. Medlemsantalet var 30 april 163 st.

1989

Årets första kulturvandring genomfördes som vanligt på kristihimmelsfärdsdagen. Efter morgondakten i Flast kyrkoruin ställdes kosan till Torparbackarna, numera kallat Slottsskogen, ett område beläget söder om slottet. Det är genomskuret av ett markant dalstråk, där under våren en strid bäck rinner fram. Den dämades upp under vår och höst för att utnyttja vattnet till att driva en kvarn. En av de tre vattenkvarnar som funnits i Skokloster. Här har funnits 12 torp, alla nedlagda. Flera är jämnade med marken, några finns kvar som fritidsbostäder eller upprustats för permanentboende. Sensommarutflykten förlades till Enköpingstrakten. Program: museet i Enköping, Hällristningsgården i Boglösa, hällristningar i fält, samt väderkvarnen i Kungs Husby.

Gillet deltog i firandet av nationaldagen i Skoklosters kyrka. Den stora begivenheten under året var Gillets 10-årsjubileum. Festkommitten hade lyckats bra med arrangemangen som inriktats på att påminna om ett Skokloster under 1910–1930-talen. Den 6 augusti tog vi emot våra vänner från Husby Långhundra. Program: kyrkan, ryttharstenen, Flasta kyrkoruin, Sjustastenen, fornborgen vid Kvarlöt.

Medlemsbladet har även detta år utgivits i fyra nummer.

Gillet hade 30 april 168 medlemmar.

Ynge Karlström

Sockenstugans Vänner i Funbo

Föreningen ser som sin främsta uppgift att värna om den gamla miljön runt Funbo kyrka med bl a sockenstugan som till år 1916 var fattigstuga. Denna har under år 1989 genomgått en yttre restaurering. Under 1990 kommer även en inre upprustning att företagas.

Även en mera än 100-årig skola finns vid kyrkan som förr i tiden omfattade alla sex klasserna. Skolan har renoverats av kommunen och där undervisas numera lågstadie elever. Runt skogsbacken vid skolan finns en mycket populär vandringsstig som särskilt om våren är mycket vacker med alla vårblommor. Där finns även en trefaldighetskälla som av familjen Ljungholm rensats och försetts med dryckeskärl.

Till miljön hör även den gamla landsvägsbron, en valvbro, som klassats som en av de förnämsta i Uppland. Medlemmarna sköter underhållet sedan många år, vilket innebär målning och utbyte av trädetaljer. Allt arbete utförs idéellt, dock får vi betalt för material av kommunen. Tyvärr har två stenar lossat i ett av valven. Föreningen är oroad över detta men hoppas på snar åtgärd från ansvariga myndigheter.

Föreningen håller även på att inreda den gamla "klockarladugården" till ett sockenmuseum. Den första delen kunde invigas den 27 maj 1989 under stort deltagande från församlingsborna. Färdigställandet av andra delen är i full gång. Även detta arbete bedrivs till största delen idéellt. Under sommaren visas muséet mellan 16-18 varje lördag.

Funbo sockenstuga efter en målning av handlare Johan Lundin 1924.

Årets vårvandring gick vid Marielunds villaområde där Dan-Erik Oldeberg och Erik Engström berättade om då det fanns både en affär och en järnvägsstation inom området. Affären är sedan längre nedlagd och stationen används numera som hållplats för museijärnvägen. För övrigt fanns förr fyra affärer i socknen, numera alla nedlagda. Dessa vandringar är populära och samlar många deltagare då man varje gång tar ett nytt område av socknen. Även en höstutflykt företas och årets gick till Upplands Ekeby och regionsfinalen av "Hela Sverige ska leva".

Detta var lite om vår verksamhet, mycket mera kunde sägas.

Vi erbjuder alla och en var att besöka oss och ta del av den gamla miljön och allt som där finns att beskåda.

Erik Engström

Sollentuna hembygdsförening

Under år 1988 kunde parstugan från Rotsunda tas i bruk och Hersby hembygdsgård fick det föreningshus som vi så länge saknat. Parstugan har alltid kallats "Lilla Rotsunda" och uppfördes 1803 som mangårdsbyggnad till Södergården i Rotsunda by. I anslutning till Rotsundastugan har anlagts en kryddgård samt ett mindre land där vi sistlidna sommar odlat spånadslin. Blommande lin är inte så vanligt i våra trakter och många var in på Hersby och beundrade och fotograferade det blommande linet.

*Parstugan från Rotsunda under uppförande mars 1988.
Foto C. Rindström.*

Under 1989 har förutom de traditionella höst- och julmarknaderna och midsommarfesten en ny verksamhetsdag på hembygdsgården Hersby prövats. En aprilördag ut-sattes som "Levande Hersby" med brödbak i Rotsundastugans stora bakugn, halstring och avsmakning av strömming ute på tunet, försäljning av fågelholkar och krukväxter, kaffeservering och vårstädning runt husen.

Cirka 400 personer kom för att uppleva en i högsta grad levande hembygdsgård.

Under två majdagar tar Hersby emot över ettusen skolbarn och låter dem delta i självhushållets många sysslor. Populärast är kanske björkvisptillverkningen. Ett tipsspår bland gamla kluriga föremål roar både barn och lärare.

Vår- och höstmalningen i Landsnora kvarn, med Pythagorasmotor, lockade som vanligt många besökande.

Mycket tack vare hembygdsföreningens agerande har den gamla Viby gård räddats från rivning. Gården ägdes under ett tiotal år på 1600-talet, av mästern Henrik, Vasaskeppets byggmästare.

Börje Julin

Solna hembygdsförening

Styrelsen för Solna hembygdsförening får härmed avge följande berättelse över verksamheten under 1988 och 1989.

1988

Föreningens museum på Charlottenburgs gård har under året hållits öppet för allmänheten tre gånger i veckan — onsdagar, lördagar och söndagar mellan kl 13 och 15. Styrelsens ledamöter och suppleanter samt ytterligare någon föreningsmedlem har enligt viss turordning handhaft visningen av museet under öppethållandet.

Museiföreståndare har under året varit Maud Nylén.

Föreningen har mottagit ett stort antal gåvor, huvudsakligen från föreningsmedlemmarna. Gåvorna finns dokumenterade på kansliet.

Museiföremål med solnaanknytning har under året inköpts.

Verksamheten har under året starkt präglats av SOLNAÅRET 88, i vilket hembygdsföreningen engagerat sig i hög grad. Solnaåret hade tillkommit för att skapa en vi-känsla bland Solnas medborgare. Ett led i föreningens engagemang var en överenskommelse med Solna kulturnämnd att kultursekreteraren Margareta Strandberg under året inom ramen för sin tjänst vid kulturförvaltningen verkat vid museet med särskilda arbetsuppgifter en halv dag i veckan.

Föreningens medverkan resulterade i ett flertal engagemang, av vilka de viktigaste var följande.

Utgivande av ett medlemsblad med Ingrid Larsson, Gunnar Malmborg och Margareta Strandberg som redaktionskommitté. Under året utgavs fyra nummer.

Det under 1987 beslutade samarbetet med husgerådskammaren på Stockholms slott om utgivande av boken "Änkehertiginnan Thérèse av Dalarna — den bortglömda Prinsessan". I:e intendenten Lis Granlund författade avsnittet om den kungliga delen av prinsessans liv och föreningssekreteraren Gunnar Sjögren om hertiginnan och Hagalunds arbetsstuga. Sommarens utställning i Haga Parkmuseum — mellersta Koppartället invigdes den 14 juni. Enligt skrift om postens historia i Solna av Åke Torkelstam. I anslutning till den utgav föreningen ett vykort över poststationen i Tomtebodan.

Skapandet av en hembygdsdräkt för föreningen — en kvinno- och en mansdräkt med uppdrag åt dräktexperterna Kerstin Sjösten och Anders Löfgren. Framtagandet av smycket från hedvigsdalsutgrävningen med uppdrag åt silversmeden Ralf Ohlson.

Charlottenburgskvällen den 16 augusti med programmet "Frippe på Charlottenburg"-skådespelaren Gustaf Fredriksson under medverkan av Ingvar Kjellson och Karl Sjunnesson.

Hemställen till Solna kommun om möjligheterna att inreda vinden på Charlottenburg för hembygdsföreningens räkning.

Föreningen har varit representerad vid årsmöte och länskonferenser anordnade av Stockholms läns hembygdsförbund. För förbundets räkning har föreningen sålt ett stort antal lotter i rikslotteriet anordnat av Riksförbundet för Hembygdsvård.

Årsmötet avhölls den 30 mars i SAS-huset i Frösundavik med omkring 270 föreningsmedlemmar närvarande.

Budkavlen "Hela Sverige skall leva" anordnat av Riksförbundet för Hembygdsvård passerade Solna hembygdsförening den 17 juli.

Föreningen har blivit medlem i Samfundet S:t Erik och den nybildade föreningen Haga-Brunnsvikens Vänner.

Föreningen har för 1988 av Solna kommun genom dess kulturnämnd beviljats anslag till föreningens verksamhet med 60 000 kronor. Härutöver disponerar föreningen museilokalerna hyresfritt.

Medlemsavgiften har under året varit oförändrat 50 kronor för enskild medlem och 75 kronor för makar.

Föreningens samlingar är på ett betryggande sätt försäkrade.

Föreningen har avgivit yttrande över det av kommunen framlagda kulturminnesvårdsprogrammet — den s k bevarandeplanen.

Genom kommunens försorg har lusthuset i Charlottenburgsträdgården flyttats och renoverats.

1989

Föreningens museum i Charlottenburgs gård har under året hållits öppet för allmänheten tre gånger i veckan — onsdagar, lördagar och söndagar mellan kl 13 och 15. Styrelsens ledamöter och suppleanter samt ytterligare någon föreningsmedlem har enligt viss turordning handhaft vakthållning och visning av museet under öppethållandet.

Museiföreståndare har varit Margareta Strandberg.

Lusthuset har under året genomgått en välbehövlig renovering genom kommunens försorg samt flyttats till den stora gräsytena hörn för att därigenom skapa en större friyta framför huset.

Föreningen har mottagit ett stort antal gåvor såväl från föreningsmedlemmar som från utomstående. Gåvorna finns dokumenterade på museets kansli.

Museiföremål med solnaanknytning har under året inköpts.

Utöver den egentliga museiverksamheten, som fortlöp på traditionellt sätt, har ett stort antal arrangemang genomförts.

Årsmötet avhölls den 10 april på isbanan i Solna centrum med sedvanliga årsmötesför-

handlingar, presentation av föreningens hembygdsdräkt, uppvisning av Solna dansare samt gammeldans till musik av Solna Spelmän.

Föreningen har varit representerad vid följande evenemang:

- a) Samfundet S:t Eriks års- och föreningsmöten, 10 april och 15 november,
- b) Föreningen Haga-Brunnsvikens Väners sammankomster den 9 mars och 9 okt.
- c) Stora Frösunda gårds 100 årsjubileum den 2 oktober
- d) Stockholms läns hembygdsförbunds länskonferens den 11 februari.

Beslut har under året fattats om att utge en småskrift om skalden Bellman av författaren Bengt Jonshult.

Föreningen deltog med två lag i den av Hembygdsförbundet i Stockholms län anordnade hembygdkavlen den 3 september i Husby-Långhundra.

Med anledning av att 150 år förflutit sedan psalmförfattaren och ärkebiskopen Johan Olof Wallin avlidit besökte Wallinsamfundet museet den 9 september för att bese föreningens Wallinsamling.

Föreningen hängsmycke — kopia av ett hänge i guld från vikingatid — hittat vid utgrävning av Lundbygravfältet vid Hedvigsdal i Solna 1985 — har utförts och försålts till en kostnad av 440 kronor inklusive halskedja.

Styrelsen har startat en cirkel om "Röster i Huvudsta" för att få fram underlag och dokumentation om gångna förhållanden i det gamla samhället Huvudsta. Föreningen hoppas kunna redovisa arbetet under 1990.

Föreningen har för 1989 av Solna kom-

mun genom dess kulturnämnd beviljats anslag till verksamheten med 60 000 kronor samt anslag till intern debitering av hyreskostnaden för museilokalerna med 54 000 kronor.

Medlemsavgiften har under året varit oförändrad 50 kronor för enskild medlem och 75 kronor för makar.

Föreningens samlingar är på ett betryggande sätt försäkrade.

Styrelsen framför till sist ett tack i första hand till Solna kommun för allt stöd till föreningen samt till alla som på olika sätt stött föreningen i dess viktiga verksamhet.

Styrelsen

Strömbergs bruksgille

1988

Under 1988 har diverse inköp gjorts för att komplettera utrustningen i brukslokalen som även fått nya gardiner och löpare till borden vävda i vävstugan. I vävstugan har en ny kamin installerats och till bagarstugan har ett nytt fläktelement inköpts. Fotoställningen har fått bättre plats genom att en vägg i lantbrukskontoret rivits. Ett fotoalbum har inköpts och ordföranden ansvarar för att foton från gilletts verksamhet sätts in där. Bilder mottages tacksamt. Ett färgvykort, resultatet av en fototävling, har inköpts i en upplaga av 2 200 st. Gillet har också mottagit flera gåvor, bl a Strömbergsboken, Hofslagaren från 1762, en järnstämpel samt en ordförandeklubba.

Strömbergs BruksGilles nya stämpel, gjord efter Strömbergs bruks järnstämpel.

Flera arrangemang har hållits under året: julfest, odlarträff, gökafton vid Trollgrytan i Domarbo, resor, motionspromenad, Höststämma med föredrag av Ulrich Lange från Upplandsmuseet, folkdansgille, film, ljusstöpning, pysselbord med luciatåg samt julfest och invigning av brukslokalen. Styrelsen har under perioden hållit 8 protokollförda styrelsemöten.

Magnus Blanck och Gustav Wallin har guidat och berättat om bruket för två representanter för Stockholms läns hembygdsförbund.

1989

Verksamheten i vävstugan, bagarstugan och barngruppen har under 1989 varit god. Under perioden har åtta protokollförda styrelsemöten hållits och ett flertal arrangemang genomförts: traditionell julfest, två filmkvällar, gökotta vid Storsveden, två träffar för tillverkning av björkvispar, en bussresa till Insjön och Wåhlstedts i Dalarna, midsommardans i Kolhuset, Strömbergs-

dagen, visning av Larsgården och kapellet, vandring längs Upplandsleden, motionspromenader, visning av bruket och vävstugan samt bakning i bagarstugan för Björklinge hembygdsförening, föredrag av Håkan Liby från Upplandsmuseet om Uppländska bröd samt provsmakning av strömsbergsbröd, upplandskubb och bärtart, luciafirande samt höststämma. Vidare har en stämpel med den gamla järnstämpeln som förebild framställts. Stämpeln presenterades för medlemmarna på julkort som sändes till alla.

Magnus Blanck och Gert Carlsson har deltagit i kommunens vallonbrukskurs. En av kursträffarna hölls i Strömsberg där Gustav Wallin guidade. Representanter för gillet har även deltagit i två träffar för hembygdsföreningar i Tierps och Östhammars kommuner.

Från kulturnämnden har gillet fått anslag för att göra en bildkavalkad i bokform med bilder och text från fotoutställningen.

Margaretha Wigert

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening

Sydvästra Upplands kulturhistoriska förening överlämnade 1987 sina samlingar till Enköpings kommun i samband med att Enköpings museum stod klart. Sedan dess har föreningen huvudsakligen inriktat sig på att

stödja muséets arbete. Åtskilliga välbesökta arrangemang och utfärder har genomförts. Dessutom har föreningen två lönebidragsanställda som arbetar på muséet.

Då stadsvandringar genomförs är intresset stort. Bengt Svensson och Eva Lindahl från muséet kunde glädja sig åt hundratalet intresserade när de visade området Kyrkogatan/Västra Ringgatan/Torget. Ytterligare två promenader har senare gjorts, runt Eriksgatan och på Munksundet. Vid årsmötet 1988 vandrades det också, denna gång till Svinnegarns källa och den närbelägna Haraldshögen. Denna gång var arkeolog Per Lekberg ciceron.

Mycket stort intresse tilldrog sig utställningen Forntid i vägen på Historiska muséet. Inte en plats var tom i bussen och Inga Ulléns initierade visning var mycket uppskattad.

Flera av de föreläsningar som föreningen ordnat under 1988 och 1989 har kretsat kring äldsta tid. I en serie om Enköpings kommun berättade arkeologerna Mona von Engeström, Eva Lindahl och Per Lekberg om respektive Fjärdhundra, Trögd och Åsunda. Om det medeltida Trögd talade Björn Ambrosiani medan Ulf Erik Hagberg anlade ett vidare perspektiv i sin föreläsning om bronsåldern och bronsålderssköldarna på Kålland. Föreläsningarna har dragit intresserad publik, oftast har det varit fullt hus i muséets samlingssal.

Musik och dans har föreningen också bjudit på. Trubaduren Mats Jerroff bjöd på sekelskiftesmusik hösten 1988 och dansgruppen Akantus presenterade något senare 1700-talsdanser ur högreståndsmiljö.

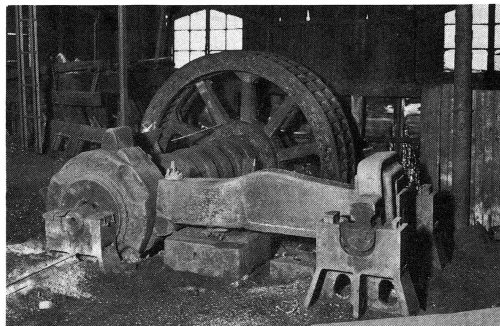
Tradition är numera det julbord som Barbro Andersson dukar upp. Här finns inga atrapper utan maträtter och bröd är särskilt tillredda på det sätt som man gjorde till ett julbord i mitten av 1800-talet. Till julstämningen bidrog skyltsöndagen 1989, Britt Lansfors visade halmarbete och föreningen bjöd på glögg. Mer än 300 personer strömmade genom museet den dagen.

Birgitte Dolfie

Söderfors hembygdsförening

Söderfors hembygdsförening har tagit initiativ till att några ideella föreningar på orten nu gör en ordentlig satsning för att få igång turistverksamheten i Söderfors. Detta för att ta tillvara det unika i att Söderfors är det sista levande järnbruket i Norduppland och samtidigt är en av landets bäst bevarande bruksmiljöer. Hembygdsföreningen har med den grunden lagt upp ett visningsprogram som innehåller hela historien fram till dagens moderna stålverk.

Under dessa 2 år har verksamheten sakta men säkert tagit form och redan lockat många besökare till det drygt 300-åriga ankarbruket. Guidade visningar har även gjorts tidigare, men har ökat i volym genom reklam som givits ut till bussbolag. Det nya är de guidade visningarna i stålindustrin, vilket har kommit till genom en överenskommelse mellan hembygdsföreningen och Kloster Speedsteel. Mycken möda har lagts

Mumlingen i Söderfors.

ner på att får fram sakkunniga guider där bakgrund i industrin är ett extra plus.

Utöver detta arbete så har hembygdsföreningen i vanlig ordning ordnat med de traditionella firandena på sista april och midsommar.

1989 firade hembygdsföreningen 40-årsjubileum i september månad. Jubileet inleddes med en konsert i Söderfors kyrka. I konserten medverkade solister, spelmannslag och kyrkokör från orten. Vid en middag på Söderfors herrgård, senare under kvällen, gjordes en summering av den 40-åriga tillvaron.

Gunnar Thollander

Tegelsmora Hembygdsförening

Den 18 mars 1988 hölls som vanligt årsmöte i f.d. "Klockargården" som sedan 1952 tillhör Tegelsmora Hembygdsförening. "Spelmannsgillet" medverkade och efter sedvanliga årsmötesförhandlingar vidtog underhållning, samkväm med spelmannsmusik, histo-

riberättelser av medlemmar samt lotteri-försäljning. Ett 50-tal medlemmar var närvarande. Bland viktiga beslut var planeringen av firandet av föreningens 60-årsjubileum 1989.

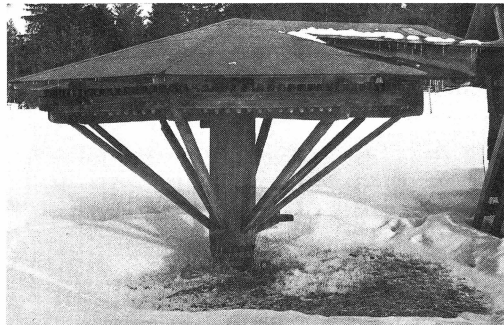
1988 genomfördes en sedvanlig fältvandring med ett 15-tal deltagare till "Flororna". Det var en vacker vårmorgon till allas glädje. Varje vår anordnas en s k Fejardag för städning såväl inom som utomhus, vilken avslutas med en gemensam måltid med mat och dryck. I år liksom varje år anordnar alla föreningar, affärer och hantverkare Örbyhusdagen. Hembygdsföreningen deltog med egen försäljning av lotter m m och en fotoutställning. Som vanligt firade föreningen också Nationaldagen den 6 juni.

Årets Tegelsmoradag genomfördes söndagen d 21 aug med stor tillslutning. För underhållningen svarade Spelmansgillet, Anita Gunnarsson, Sigvard Larsson och "Smilegruppen" med sång och musik.

Reparationer av Hembygdsgården har genomförts för cirka 15 000:—. En söndag i augusti var det öppet hus i Hembygdsgården med visningar och underhållning för en stor publik. Den sedvanliga brasaftonen hölls den 21 okt med stor tillslutning.

Medlemsantalet 1988 var 230 st. 7 st styrelsesammanträden och årsmöten har hållits.

1989 års verksamhet präglades hela året av 60-årsjubileet som skedde den 20 aug med landshövding Hans Alsén som högtidstalare. Jubileet blev i alla avseenden mycket lyckat, med stor publik, vackert väder och en god ekonomisk behållning. Bara ett lotteri gav cirka 18 000:—.

*Hästvandring uppsatt vid Prästarby tillhörande Tegelsmora hembygdsförening.
Foto C-Å. Elmersjö.*

Övriga arrangemang under året har varit fejdardag, bussutflykt, Örbyhusdagen, Nationaldagen, Dan Anserissons afton med sång av Carl-Åke Elmersjö och medlemmar från Dannemora Hembygdsförening, samt en lyckad Skansenresa. Föreningens livliga verksamhet har givit både ett ekonomiskt tillskott och en medlemsökning. Medlemmar 1989 245 st. 8 styrelsesammanträden och årsmöte har hållits. Slutligen framför styrelsen ett varmt tack till alla donatorer och rörelseidkare, för ekonomiskt stöd, samt till alla medlemmar som genom frivilligt arbete bidragit till föreningens livliga verksamhet.

Evald Elmersjö

Tensta hembygdsförening

1988

Tensta Hembygdsförening får härmed avge följande förvaltnings- och verksamhetsberättelse för verksamhetsåret 1988.

Årsmötet hölls den 16 mars 1988 i Tensta Bygdegård. Cirka 40 medlemmar hade hört sammat kallelsen.

Den 14 april deltog Uno Björklund och Olle Karlsson i av Uppsala kommun anordnad "naturvårds och kulturminnesvård inventering".

Evert Karlsson har till Hembygdsföreningen skänt 1 000 kronor för uppsättande av skyltar vid runstenarna invid kyrkan. Tre skyltar är uppsatta. Judit Larsson har skänkt en stickmaskin till Hembygdsföreningen och Sten Gustavsson har skänkt en vimpel till midsommarstången.

Den 10 maj hölls ett AU-sammanträde.

Den 7 juni ordnades en kvällsutflykt. Resan gick till Skyttorp och där gjordes besök vid båtgravarna och stentorg i Knivsta. Cirka 40 personer mötte upp till trevlig samvaro där man efteråt samlades kring medhävda kaffekorgar.

Slåtterkväll vid Ralby anordnades onsdagen den 29 juni. Cirka 50 personer deltog med liv och lust i slåtterarbetet. Man slog med lie och gjorde även en hässja.

Tenstadagen firades som vanligt första söndagen i augusti. (7 aug). Dagen började med högmässa, invigning och årets krönika. Därefter följde dansuppvisning. Familjunderhållningen bestod av Vinkelteatern, därefter följde Lådbilsrally och naturstig. En utställning av sockerskålar och gräddsäck-

or hade anordnats i Sockenstugan. /privatsamling/. Besök kunde också göras i museet och i skolladugården. Kvällens underhållning bestod av Iggesundsgänget. Dagen avslutades med fackeldans, fyrverkeri och lägerbål. I övrigt förekom sedvanlig försäljning.

Diverse reparationer om ombyggnader har gjorts i skolladugården. Arbetet har letts av Arne Andersson, Stig Hammargren och Erik G Pettersson. Ett skol-museum har även iordningsställt där.

I muséet har en viss ommöblering gjorts.

Doris och Olle Karlsson har deltagit vid Fornminnesföreningens årsmöte.

1989

Årsmötet hölls den 17 mars 1989 i klubblokalen, Skyttorp med 45 deltagare.

Vid Fornminnesföreningens årsmöte deltog Jan-Erik och Anita Wallén och Uno och Lilly Björklund.

Kvällsutflykt till Brunna gruvor den 14/6 med 33 deltagare.

En utflykt till Stadsbiblioteket i Uppsala ordnades under våren, 16 personer deltog.

Två flaggor har skänkts till Skyttorps skola i samband med firandet av Sveriges nationaldag.

Midsommarfirandet vid Klockstapelsbacken samlade 250 personer.

Tenstadagen firades söndagen den 6 augusti. Dagen började med högmässa, kaffeservering och invigning. Därpå följde ett föredrag av Sigurd Rahmqvist i ämnet "Norunda under medeltiden". På detta följde folkdansuppvisning samt trolleri av trollkar-

len Marco. Naturstig kunde man sedan gå i Tenstaskogarna.

Kvällsunderhållningen började med sång av Mats Törnqvist, Österbybruk.

Sedan följde teater av Tensta teateramatörer "Hanssons huskors", fackeldans, fyrverkeri och avslutning med lägerbål.

Utställning av silverarbeten och målningar kunde beses i museet.

I övrigt förekom sedvanlig försäljning.

Skylt vid museet angående öppethållande har iordningsställts.

Doris Eriksson, Golvasta har skänkt gamla handlingar angående Golvasta. Installation av belysning och nya portar i Klockarladugården har gjorts under året, samt nytt lås. Nytt trappräcke till museet. Gammalt tröskverk "trösktunna" har skänkts av Evert Carlsson samt meddelades att hos Evert Carlsson också finns en stenmangel. Vidare har en kopparhink skänkts av Ulla Kyhlberg, en brandspruta samt rissel (säll) av Erik G Pettersson samt två träspadar, en plog, en kornkrok har skänkts av Ivar Heljefors.

Gunnar Johansson håller på att bygga en smedja i den gamla stilen. Hittills har gamla smidesinventarier kommit in från Arne Andersson, men vi hoppas att de som har gamla smidesinventarier eller smidesgoods skänker det. Detta kommer att hängas upp i smedjan för beskådande men tillfaller hembygdsföreningen.

Krönikan är färdigställd. Den har tryckts i en upplaga av 200 st.

Hembygdsföreningen uppvaktade Tensta Folkdanslag med anledning av deras 40-års jubileum med en gåva av 3 000:—.

Styrelsen

Torstuna Hembygdsförening

Under åren 1988 och 1989 har verksamheten som vanligt varit livlig inom Hembygdsföreningen.

Vid årsmötet 1988 inträffade ett generationsskifte inom föreningens styrelse. Två trotjänare, Olle Torsmark och Elis Sjöblom, lämnade då sina uppdrag i styrelsen och avtackades för sitt långa och trofasta arbete.

Efter förhandlingarna berättade Ulla Torsmark om en resa till Kina och visade bilder därifrån.

En kulturdag arrangerades i maj månad vid Härledgården under tema "Levande landsbygd". Det kom mycket folk som fick ta del av flera av våra gamla hantverk, såsom växtfärgning och hur man spinner garn m m . Även barnen fick sitt lystmäte genom att besöka 4-H:s minizoo och titta på barnteater. Musikskolans spelmannslag spelade och budkavlen "Hela Sverige skall leva" överlämnades.

I juni månad var det tid för årets byvandring i Hyvlinge och Vångsjö med ca 40-talet deltagare.

Midsommarfesten vid Härledgården var som vanligt välbesökt och med traditionsenligt besök av Enköpings Folkdansgille.

Under hela sommaren har gården besökts av olika grupper och skolklasser. Ett par friluftsgudstjänster har dessutom arrangerats vid Härledgården. Välbesökt var även årets traditionella sillfrukost under juli månad. Under augusti månad har Hembygdsföreningens teatergrupp framfört bygdespelet "När Torstunaborna utvandrade till Bishop Hill 1846" i Tärnsjö, Vallby friluftsmuseum

i Västerås samt vid Härledgården. 1988-års sommarprogram avslutades med Spelmansstämman som arrangeras tillsammans av Hembygdsföreningen, Enköpings Fokdansgille och Fjärdhundralaget.

Vid årsmötet 1989 fattades ett enhälligt beslut om viss ändring av Hembygdsföreningens stadgar. Dessutom fattades beslut att naturvårdsnämnden skulle kontaktas för att få ett påskyndande av iordningsställande av dammen i Vångsjöbro.

Sommarprogrammet har i stort liknat föregående år med olika traditionella verksamheter. Byvandringen i Kålstå besöktes, trots ihållande regn, av ganska många. Varje by har sin historia och det var intressant att få veta att ett hemman i byn i slutet av 1300-talet skänktes till en Korsstiftelse för själamässors läsande i Uppsala Domkyrka.

Midsommarfest, friluftsgudstjänster, teatergruppens framförande av bygdespelet "När Torstunaborna utvandrade till Bishop Hill 1846" och Spelmansstämma har under året utgjort traditionella inslag vid Härledgården.

Under 1989 har flera av gårdens byggnader reparerats. Inredningen i Soldatstugans stall har iordningställts, tak har försetts med nya vindskivor och har tjärats.

En gammal smedja har flyttats från Kållinge till Härled och kompletterar fint byggnaderna på gården.

Allt arbete har utförts av frivilliga krafter inom Hembygdsföreningen.

Torsten Borgström

Vendels hembygdsförening

Vendels hembygdsförening har sina fasta arrangemang som blivit tradition genom åren. Dessa består förutom årsmöte av vårutflykt, Örbyhusdagarna, Hembygdens dag, midsommarfirande, Eric Sahlströms spelmansstämma, höstutflykt och pysselkväll i början av december.

Vid årsmötet i mars förekommer alltid underhållning av något slag. Under såväl 1988 som 1989 har gruppen Vendelkråkor nå spelat och berättat till färgbilder om resor till både Amerika med besök i bl a Bishop Hill och till Egypten. Filmvisning med anknytning till bygden brukar också förekomma eller att någon berättar från "förr i tiden".

Vårutflykten brukar ägnas åt vandringar i vår egen hembygd med besök vid forngravar, gamla kvarnplatser och kolbottnar som exempel. Vid Örbyhusdagarna i maj deltar föreningen med försäljning av skrifter och vykort från eget stånd där vi också presenterar föreningen och dess arbete. Vidare brukar ordnas en "tipsrad" med äldre bruksföremål att gissa på.

Hembygdens dag firas andra söndagen i juni och inledes med ekumenisk friluftsgudstjänst när vädret så tillåter. 1988 firades dagen vid väderkvarnen, Hovgårdsberg. Efter landshövding Hans Alséns anförande om "En levande landsbygd" överlämnades budkaveln "Hela Sverige ska leva" av en ryttare till häst. Budkaveln tillfördes några krav i kampanjens anda. Väderkvarnen från 1825 är i hembygdsföreningens ägo och restaurerades 1984.

1989 firades dagen vid hembygdsmuseet i Allerbäck. Efter gudstjänsten underhöll traditionsenligt Vendels spelmannslag till kaffet. Till programmet hör också underhållning, tipspromenad eller ridtur på islandshästar för de yngre, demonstration i att spinna av ull och lin, tovning av hattar och en mindre utställning av linberedning eller annat. Vidare är hembygdsmuseet öppet.

Midsommarafton firas sedan många år i samarbete med missionsförbundets Uddnäs-krets vid Vendelsjöns väna strand. Midsommarstången klädes och reses, sedan vidtar lekar och dans. Strömsbergs Folkdansgille framträder och kvällen avslutas med gudstjänst och lägerbål vid sjöstranden.

De senaste åren har under sommaren genomförts tre slottskonserter vid Örbyhus slott. Detta i samarbete mellan hembygdsföreningen, kulturnämnden i Tierps kommun och Örbyhus slott. Ända sedan inledningen 1981 har Omnibus kammarblåsare blivit en tradition och framför musikverk i slottets Orangeri. Vidare framför olika musikgrupper konserter med fint innehåll och framstående solister.

En av konserterna brukar äga rum i slottsparken med inslag av lite modernare tongångar på repotoaren. Dessa konserter har framförts av Da Capo från Östhammar och Kyrkbyns Big Band från Tierp.

Årets stora aktivitet är Eric Sahlströms spelmannsstämman förlagd till näst sista veckoslutet i juli varje år.

1989 genomfördes stämman för 15:e året i följd och samlar årligen 250–300 spelmän. Lördagen inleds med förstämman i Vendels bygdegård och dans vid Ottarsborg.

På söndagen börjar stämman i Vendels kyrka där spelmän deltar i musiken. Stämman fortsätter så vid Ottarsborg hela eftermiddagen då också spelmännen utspisas och får en minnesnål. Både spelmän och publik återkommer troget varje år.

Vid höstutflykten, vanligtvis i september besöktes oftast någon hembygdsförening eller muséum. 1988 besöktes Huddunge hembygdsförening medan utflykten 1989 gick till Gävle med besök på skogsmuseet Silvanum och Järnvägsmuseet.

I början av december anordnas varje år pysselkväll i Mariebergs f d skola. Här samlas ung som gammal, stöper ljus, gör girlander och prydnader i både papper och halm. Även näver och andra material kommer väl till pass i mångas flitiga händer. Kaffe och visning av färgbilder från ”året som gått” hör också kvällen till.

Föreningens olika museer besöks flitigt, framför allt Båtgravsmuseet vid Vendels kyrka. Vidare har föreningen ett lantbruksmuséum i Karby. Vid Marieberg där lilla skolsalen är inredd som skolmuséum brukar i stora salen serveras kaffe till grupper som så önskar. Föreningen har också årligen besök av någon hembygdsförening.

Föreningen har ca 270 medlemmar. Sedan 1977 ger föreningen ut årsskriften Vendelkråkan.

Birger Wallén

Villberga Hembygdsförening

Inte långt ifrån 1200-talskyrkan i Villberga vid Grillby öster om Enköping ligger en sedan gammalt känd domarring. Den omnämns i början av 1900-talet i olika skriftliga källor, men var troligen känd i bygden mycket tidigare. Under senare årtionden har platsen alltmer glömts bort, träd och buskar har vuxit upp och där har t o m tip-pats skräp och avfall. Genom hembygdsföreningens försorg har platsen nu gjorts tillgänglig och sevärd igen.

För några år sedan framförde föreningen önskemål om åtgärder och efter kontakter med Enköpings Museum, Riksantikvarieämbetet och länsstyrelsen kom den efterlängtnade uppsnygningen till stånd. Kommunen ställde arbetskraft till förfogande för en första röjning av träd och sly samt slätter och räfsning av området. Riksantikvarieämbetet bidrog med informationsskyltar som sattes upp vid landsvägen och invid domarringen.

Den fortsatta kontinuerliga bevakningen och vården sköter Villberga Hembygdsförening genom att ett par gånger per år samlas till slätter och röjning samt att tillhandahålla information till allmänheten.

Som forn lämningstyp förekommer domarringar framför allt i Sydsvetrike med dominans i Västergötland. Många av dem ligger på eller har anknytning till gravfält och de flesta undersökta domarringar innehåller själva gravar.

Domarringarnas konstruktion varierar men de är ofta lagda av 9 eller 12 stora klumpstenar. Variationer i upplägningen

Från åkerholmen med domarringen vid Rösta öppnar sig utsikten mot sydost över de forna fjärdarna och mot byarna Enhälga, Långarnö och Håra.

av stenarna förekommer. Så vilar t ex stenblocken ibland på underliggare eller är resta på högkant.

Att domarringar är gravanläggningar är en åsikt som förfäktades redan på 1930-talet av bl a T Arne. Han fann vid en genomgång av ett stort antal undersökta domarringar att flertalet innehöll brandgravar som genom gjorda fynd kunde dateras till både äldre och yngre järnålder.

Om domarringarna och deras omgivning använts som tingsplatser så är detta bruk sannolikt av senare datum.

Det är troligt att den stora domarringen vid Rösta också är en gravanläggning eller är knuten till en sådan. Dess placering är anslående på söderslutningen av en väl synlig åkerholme strax väster om Villberga kyrka. Inom stenkretsen finns en trolig gravhög, också med nedgrävning i mitten. 15

stora klumpstenar bildar här en ring vars diameter är 22 m. Det inbördes avståndet mellan stenarna är 2–3 m.

Från Åkerholmen har man vid utsikt över de forna fjärdarna, ned mot Blackfjärden och mot byarna Enhälga, Långarnö, Kumla och Håra.

Eva Lindahl

Vänge hembygdsförening

1988

Året präglades av arbete och förväntningar på det påbörjade kvarnarbetet. Väderkvarnen i Ekeby är början till vår hembygdsförening och kan vara förtjänt av en extra beskrivning. Under en följd av år har arbetet pågått i olika etapper. Det slutliga arbetet med att få vingar och maskineri igång har blöts och stötts både på längd och bredd i många år. Experter har tillfrågats, men inget förslag har visat sig genomförbart.

En kommitté med Rolf Gustavsson som sammankallande bildades 1987. Och se i bygden fanns mycket kunnsighet, erfarenhet och fantasi som började få utlopp. Gösta Lindgren med fast förankring i bygden och med kunnsighet på många områden ställde helhjärtat upp. Erik Andersson, som i sin ungdom varit mjölnardräng, var full av konstruktiv fantasi och blev därför genast engagerad. Närmsta granne Stig Bernström ägnade mycket av sin fritid åt arbetet. Ca 10 timmar om dan under sommarmånaderna -87 till midsommar -88 har arbetet pågått.

Hättan (kvarnen är av holländsk typ) justerades och smörjdes så att dengick att vrida efter vinden. Kungs-Husbys kvarnmästare Birger Thisner kunde dela med sig av erfarenheter och en del material. Vingarna var nog tidigare mest till för syns skull. Efter en del experiment blev vingarna tillräckligt skevade så att vinden fick fäste. Dukar tillverkades av presenning med egenkonstruerade hissanordningar och fungerade så småningom. Hjärtstocken centerades, drivhjul stadgades och justerades. Idag 1990 går hela maskineriet så lätt att alla hjul rörs även utan duk på vingarna. Tre par stenar finns, men bara ett par har iordningställts. Nu kan man demonstrationsmala om vinden kommer från rätt håll. Från början hade kvarnen stått fritt på backen, utan vindhinder. Nu har träden på skogssidan blivit så höga att inte vinden kommer igenom.

Mycket arbete krävdes för att städa bort alla kasserade delar från renoveringen under tidigare år. Martin Andersson underlätade mycket genom att ställa upp med traktor. Delar av västväggen renoverades och hösten -90 i samband med takläggningen rödfärgades väggarna och fönsterbågar målades.

Vid midsommarfesten -88 skedde invigningen. Vi tågade upp mot kvarnbacken till musik av spelmanslaget. Arkivarie Wolter Ehn invigningstalade, klippte bandet och lät vingarna sätta fart. Hembygdsföreningens tack till de båda eldsjälarna Gösta och Erik framfördes av ordf.

Varje söndag och ibland däremellan demonstreras hur malningsarbete utförs. Besökare känner sig förflyttade bakåt i tiden

och imponeras av hur generationer före oss kunde tämja och ta tillvara naturkrafterna. En skärmutställning om kvarnens historia har iordningställts och visas i bottenvåningen.

Brygghuset, en gåva av Åke Ekman, iordningställdes genom stiftsnämndens försorg. Vi kan visa hur tvätt och mangling utfördes fram till slutet av 40-talet.

Kryddgården har rönt stort intresse liksom utställningen av inventarier från Täby skola och vävnader från bygden.

Naturvårdsförvaltningen har bidragit med medel för inköp av röjningsverktyg. Törnkullen har därigenom kunnat rensas från sly så att järnålderslämningarna blivit synliga.

En studiecirkel har arbetat med att ta fram material och även gjort studieresor till soldattorpen.

För att finansiera arbetet ordnas kaffeservering i Karlssongården maj–sept varje söndag. Ett 30-tal medlemmar sköter om den sysslan. Gäster kommer från när och fjärran och njuter av den avstressande miljön och kommer gärna åter. Allsångskvällar har startats under Kristoffer Hellsings ledarskap.

Sommarverksamheten avslutades med inbjudan till alla medverkande till soppkväll i början av oktober. Leif Alpsjö förhöjde stämningen med sång och musik.

Under året hade styrelsen 5 protokollförda sammanträden.

1989

Året började med julgransplundring i gammal stil. Kaffeserveringen pågick maj–sept.

Midsommarfest ordnades för stora och små. Kvarnvisningen utökades med visning av redskap från Brunna såg. 1 000 personer hittade vägen till kvarnen. 10 allsångsaftnar ordnades till musik med dragspel och fiol. Gösta Berglund och Per Pettersson trakterade instrumenten.

Samarbetet med kyrkan har bestått i friluftsgudstjänster och skärmutställning om kyrkans arbete. Byn har ingått i undervisningen av arkitekter och landskapsarkitekter. Skolklasser har besökt byn och fått inblick i tidigare generationers levnadssätt. Kontakter har inletts med en hembygdsförening på ön i Estland.

Riksarkivarie Sven Lundkvist har vid ett styrelsemöte berättat och inspirerat till nutidsdokumentation. En kommitté fick i uppdrag att utlysa en tävling i klasserna 3 och 6. Rubriken var: ”Vad gör du på din fritid”. Varje åldersgrupp skulle bedömas för *ett* bästa bidrag med 500:– + diplom.

Gåvor har inlutit, bl a en stickmaskin från 20-talet och ett isskåp av märket Tempurator.

Bekymret för året har varit hur vi ekonomiskt skulle klara ett nytt tak på kvarnen. En ljusning var att Länsstyrelsen beviljat ett anslag på 20 000:– och KDN bidrar med 3 500:–.

Styrelsen har haft 6 protokollförda sammanträden. Förberedelser sätts igång för att fira föreningens 40-års-jubileum.

Anna-Märta Schmekel

Älvkarleby Hembygdsförening

Föreningen har under 1988 haft 11 protokollförda styrelsesammanträden. Vårstämman (årsmötet) hölls i Sörmyrgården den 20 mars, där bl a Gunilla Sjöberg berättade om "Får och ull genom tiderna". Vid höststämman den 30 okt lästes dikter av Olof Thunman samt underhöll "Pantertanter" från Skutskär. *Verksamhet i övrigt.* Föreningen deltar i besökstjänst bland gamla och sjuka. På grund av ombyggnadsarbete firas tv ej "Fallens dag". Valborgsmässoeldarna blomstade i år upp vid Sandören. Ett firande som alltid röner stor uppmärksamhet är midsommaraftonens resning av den originella stången vid Gammelgården.

Alltid 3:dje söndagen i augusti, den bland spelmän mycket populära Byss-Calle-stämman, här deltog ca 170 spelmän från nästan hela landet. Gammelgården är öppen varje söndag under sommartid. Ett fortsatt arbete med Älvkarleby-dräkten pågår.

Antal medlemmar vid årets slut 223 st.

År 1989 präglades av en mångfald arbetsuppgifter utöver de vanliga.

I detta har även funnits både glädje och tillfredsställelse över att något har åstadkommit i föreningens anda och regi.

Året som gick. 11 protokollförda styrelsesammanträden har hållits under året. Vid vårstämman kåserade och sjöng Knut Holmström, Marma, om bygden. Höststämman som hölls på Laxön dominerades av en presentation om Byss-Calle, en nyutkommen bok, samt musik på fiol och nyckelharpa.

Föreningen deltar fortfarande i besökstjänst. Valborgsmäss firades återigen på

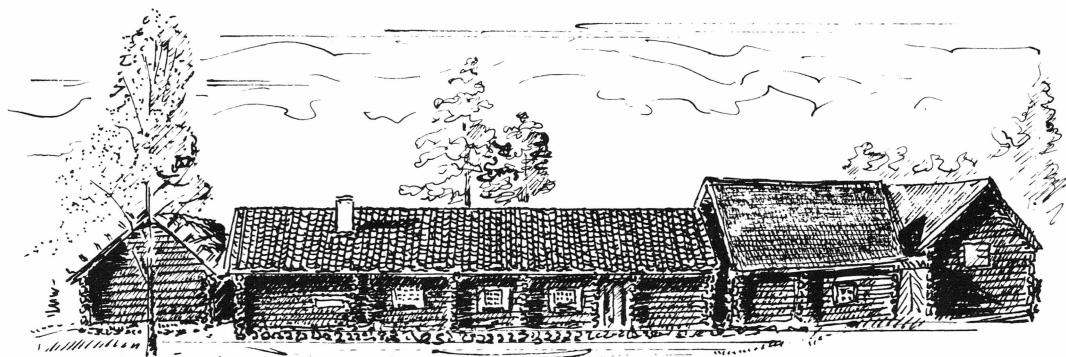
Sandören vid Dalälvens strand. Svenska Flaggans dag firades för första gången på Gammelgården. Må detta bli permanent. Firandet med stångresning m m på midsommarafton lockade mycket folk. Här visade Älvkarleby folkdansgille vad de kunde. Några friluftsgudstjänster anordnades på tunet vid Gammelgården under juli mån. Den som vanligt, sedan några år tillbaka, varje år återkommande Byss-Calle-stämman, gick av stapeln i ett strålande sommarvader. Ca 180 spelmän deltog. Föreningen har gästade Gysinge vid en hembygdsföreningsdag och Österlövsta Hembygdsförening har besökt vår förening. Vid det sistnämnda besöket samlades alla i Sörmyrgården för samkväm efter att dessförinnan ha besökt Älvkarleby kyrka. Festplatsen har under sommaren vissa dagar hyrts av ÄIK för dansaftnar och marknadsdagar.

Under sommaren har ett omfattande och viktigt arbete med 3 st nyomlagda vasstak slutförts. Dessutom har brudkammaren fått ett nytt spåntak. Här har vissa medlemmar i föreningen nedlagt ett gediget och värdefullt arbete. En kostsam åtgärd men nödvändig.

Vi fortsätter samarbetet med Kulturarvet i Falun. Det kommer ständigt in gamla saker till oss, även de måste ses över. Anläggningen med ytterområdena inräknade måste varje vår genomgå en storstädning.

I verksamheten i övrigt kan nämnas att föreningen blivit medlem i en nyrustad teaterförening i Skutskär. I en ombildad kommunal naturvårdskommitté ingår föreningen med en representant. Innan detta år är slut har förberedelserna inför jubileumsåret 1990 påbörjats.

Bertil Rådeback

ÄLVHARLEBY GAMMELGÅRD - FRÅN SÖDER

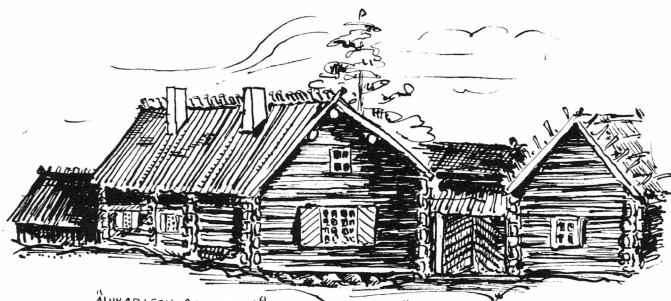
PORTHÖRET
- FRÅN GRÖNSKÄR
TILLHÖR NEDER-
GÅRDEN

BRYGGSTUGAN
FRÅN ÖSTANÅ
1820

ISÄCKSGÅRDEN
FRÅN BODARNA
1777

STALL, VAGNBOD
FRÅN ÖSTANÅ
1840

TROSKLADA
FRÅN ÖSTANÅ
1747

ÄLVHARLEBY GAMMELGÅRD FRÅN NORDVÄST
LADU-
GÅRD
FRÅN ÖSTANÅ
1800
- NEDERGÅRDEN FRÅN GRÖNSKÄR
GAMMELGÅRDENS HUVUDBYGGNAD
ÅLDER OKÄND - ANOR FRÅN 1500-TALET

PORTHÖRET